Март 15

ГАЗАР УҺАЛХА ЭГЭЭЛ ХАРЮУСАЛГАТАЙ ҮЕ

Май 15

ЛХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

44-дэхи жэлэ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 72 (11366) | 1967 оной мартын 26, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

МИНЕРАЛЬНА ҮТЭГЖҮҮЛГЭ ТАРААНА

УҺАЛАГДАДАГ сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ эрүүлхада ургасань гектарай 4—5 центнерээр дээшэлнэ гэжэ Жэлгын туршалга-үйлэдбэрийн ажахыда элирүүлэгдэнэн байна. Энэ ажахы үһалагдадаг 3521 гектар сабшалантай. 1410 гектар тарялалтэй.

Газар дайдынгаа энэ баялигые хүсэдөөр ашаглаха, ойн баярай жэлдэ үбһэ нэгооной, худөө ажахын ургамалнуудай баян ургаса абахын тулөө энэ ажахын хүтэлөөрилэгшэд, мэргэжэлтэд, луговодууд оролдоно.

— Мүнөө жэлдэ 650 гектар сабшалангые минеральна үтэгжүүлгээр шанаржуулха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 1000 гектарта хүргэхэмнай,— гэжэ тус ажахын главна мелиоратор Георгий Васильевич Харитонов мэдүүлбэ.

Иимэ арга боломжо эндэ гүйсэн бии. Байгша ондо нёдондоо нэйхиһоо хоёр дахин ехэ минеральна үтэгжүүлгэ сабшалан дээрэ гаргахаар үгтөө. Тэрэниие тарааха машина, түхеэрэлгэнүүд бэлдэгдэнхэй.

Ямар болзорто, ямар аргаар минеральна үтэгжүүлгэ тараадаг гэжэ эндэ баһал туршагдаһан байха юм. Хэдэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, хабар эртэ, газарай үһалагдахаһаа үрид тэрэниие тараахада зохид гэжэ мэдэгдэнэн. Хожомоо газарай ехээр гэдэхэдэ, намаглиг сабшаланда трактор, машина орохо аргагүй бологшо бшуу. Тиимэһээ өдөнөр мартын хорёодһоо минеральна үтэгжүүлгээ сабшалан дээрэ тараажа захалба.

ИВАЛГА тосхоной баруун хойгуур нуга сабшалан нэмжыны. Тэндэ хоёр трактор хойшо ургашаа табилуулжа, гурбадахинь обоолоотой минеральна үтэгжүүлгын захада зогсожо, ута хоолойгоор дамжуулан, үтэгжүүлгэ ашаална хэбэртэй (1-дэхи зураг). Хоёр худэлмэришэд хүрзөөр минеральна үтэгжүүлгэ түхэреэн бункер руу хэнэ (2-дохи зураг). Тэндэһээнь тусхай транспортероор татагдажа, тэрэнь тракторай бункер руу ороно. Тинхэдээ аммиачна селитрэ, хлористо калий, фосфорно үтэгжүүлгэнүүд худхагдаад хэгдэнэ.

МТЗ-5 тракторай хойнохи бункер үтэгжүүлгээр дүүргэгдэжэ, тракторист Василий Прокопьевич Парфенов тэрэниие сабшалан дээгүүр сасана (3-дахи зураг). Үтэгжүүлгэ сасахын тула бункерай доодо таладань роторно түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Трактораи ябажа байхада үтэгжүүлгэ хоёр тээшээ үлеэгдэжэ, нэгэч доро арбаад метр ургэн талмай үтэгжүүлэгдэнэ. Иимэ түхеэрэлгэ ажахын механик Анатолий Бояркин ухамайлан зохёоһон байха юм. Иимэ роторно түхеэрэлгэтэй машинаар халаан соо 30 гектар газарта үтэгжүүлгэ сасагдана.

Мүн иимэ түхеэрэлгэтэй тракторһаа гадна, халаан соо 7 гектар үтэгжүүлхэ аргатай «СТН-2» түхэлэй тукова сеялкэнүүд хэрэглэгдэнэ. Мүнөө тус ажахын дүрбэн отделенидэ 9 тукова сеялкэ, 3 роторно түхеэрэлгэтэй тракторнууд сабшалан үтэгжүүлжэ байнхай.

МИНЕРАЛЬНА үтэгжүүлгын сасагдажа дүүрэхэлээр лэ газараа үһалжа захалха юм. Мүнөөшье Краснояровкын отделенидэ сабшалан дээрэ үһан табигдажа захалаа.

Энээнэй хажуугаар ажахыг худэлмэришэд сабшалан, тарялалан дээрэ наг шэбхэ горитой зөөжэ байнхай. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 21 мянган тонно шэбхэ, тэрэ тоодо 5 мянган тонно сабшалан дээрэ гаргагдаа. Энэ худэлмэри мүнөө түлэг дундаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ сабшалан, тарялан үһалха худэлмэри үргэнөөр ябуулгдахаар бэлдэгдэжэ байнхай. Буряадаагаар үһалхын хажуугаар үһа сасаха «ДН-45» түхэлэй 12 агрегат, «КДУ-55 М» түхэлэй 3, «ДА-100 М» түхэлэй хоёр станци, булүүр нэгэ станци худэлгэгдэхоор бэлэн. Эдэ агрегадууд гол түлэб хартаабха болон овощ, тэжээлэй ургамалнуудые тариха поли үһалхаар хараалагдана. Сабшалан үһалха худэлмэри гол түлэб луговодуудай хүсөөр хэгдэхэ. Эндэхи тарялалан үһалалгада ябаха 50 худэлмэришэд тусхай семинарта һуража гаранхай. Мүн тарялалан үһалха худэлмэрийн захалхада Хяагтын гидро-мелиоративна техникумэй 75 студент ерэжэ туһалха гэлсэнхэй.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.
Ф. СОРОКИНОЙ фотонууд.

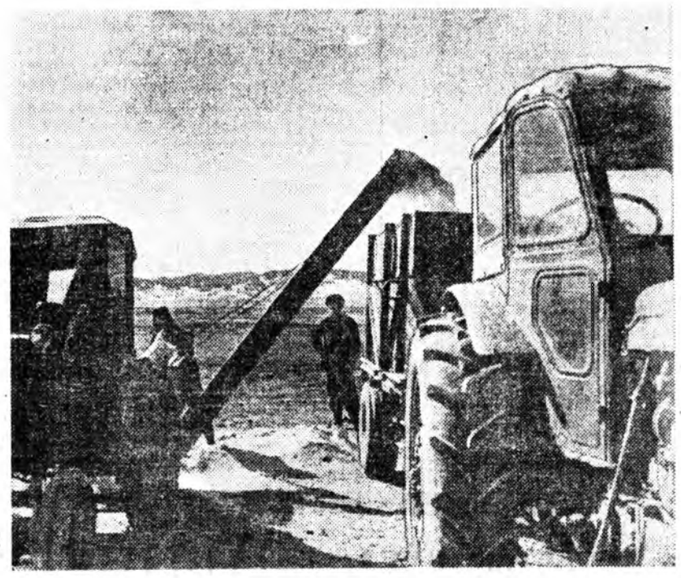

БАЛГАШЬЕ ҮҺА АЛДАХАГҮЙ

Совет засагай 50 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ороходоо республикымнай колхоз, совхозуудай механизаторнууд, тарялашад, хартаабхашад, кукурузашад болон свеклошод, луговодууд энэ жэлдэ баян ургаса абахын тула али бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ гэжэ тангаригаа үгэһэн байна. Мүнөө хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, абаһан уялгаа дүүргэхэ, үндэр ургасын үндэһэ һуури табиха эгээл харюусалгатай үе хүрэжэ ерэнхэй.

Ганданги уларилтай манай республикын эрхэ байдалда баян ургаса абахын тула нэн түрүүн газарай хүрьһэндэ байһан шиир нойто алдахагүй, хабарай һайрам шадаал һаа ехээр тарялалан, сабшалан, бэлшээри дээрэ гаргажа, газараа ундалуулха хэрэгтэй. Илангаяа байгша ондо энээндэ гол анхарал табихаар. Юуб гэхэдэ, нёдондо намар хура бороон бага орожо, үбэлдөө олонхи аймагуудта саһагүй тооной байжа, газарай хүрьһэн ехээр хаташаһан байна бшуу.

Энэ жэлэй онсо өөрсэ илгаае хараада абажа, партийн областной комитедэй, республикын Министрнүүдэй Советэй шийдхэбэрээр мартын 15-һаа майн 15 хүрэтэр газар үһалха, шиир нойто алдангүй бариха габшагай хоёр һара соносхогдоһон байна. Габшагайгаар ажаллаха энэ хоёр һарын захалһаар түрүүшынь арбан хоног үнгэрбэ. Тэд энэ үедэ юун хэгдэбэ гээнэб?

«Үһан—ургасын хани» гэжэ ойлгоһон, баян ургаса абахын тула үнэн сэдьхэлһээ оролдожо байһан хүнүүд яһала урагшатайгаар ажаллажа байна. Жэшээнь, Эдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаковой тракторно-тарлан ажалай бригада мүнөө үедэ тарялангаа һайрамаар үһалжа захалаа. Түрүүшын 40 гектар ундалуулагдаба. Энэ худэлмэридэ механизаторнуудай хоёр звено табигданхай. Тэдэндэ бураздаа гаргаха түхеэрэлгэтэй хоёр трактор даалгагданхай. Энэ бригадынхид газараа үһалхынгаа хажуугаар, сэбэр наараа борнойлно, намарай наар дээрэ шүдэтэй катогуудые шэрэжэ, хүрьһыень жэгдэлжэ үгэнэ. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 300 гаран гектар наар борнойлгдоод, 500-гаад гектар намарай наар катогуудаар жэгдэлэгдэнэ. Мүн тус бригадынхид хабарай тарилгада ябаха трактор, машинануудаа заһабарилжа дүүргэд, үрэһэ хүрэнгээ тарилгын шанарта хүргэбэ.

Баян ургаса абахын тула Бэшүүрэй тарялашад эмхигэйгээр ажаллажа байна. Эндэхи колхоз, совхозуудта булүүр 9 станци худэлгэгдэжэ захалһаар үнинэй. Эдэ станцинуудай хүсөөр гурбан зуугаад гектар тарялалан, дүрбэн зуугаад гектар сабшалан дээрэ тошон халяагдажа, үһалагдаад байнхай. Энэ худэлмэри илангаяа Охин-Булагай, Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхозуудта урагшатайгаар ябуулагдана.

Гол мүрэн дээгүүр хаалта, хахаа хэжэ, үһанай эрье шадарай газар хабарай һайрамаар ундалуулха талаар Хорнин, Хэжэнгын аймагуудай ажахынууд дүршэлтэй болонхой. Энэ аргаар тус аймагуудай ажахынууд жэл бүри хоёр мянга гаран гектар сабшалан үһалдаг заншалтай. Мүнөө жэлдэшье Худан, Удэ голнууд дээрэ долоон газарта тиимэ хахаа хэхээр бэлдэгдэнхэй. Хахаа табигдаха газарта мульһан дээрэнь аргал шэбхэ, һолоомо, бургааһа үргэнөөр, зузаанаар дэбдигдэжэ үгтанэ. Тэрээн дорохи мүльһэнэй орой болотор хайлангүй байһан дээрэһээ һайрамай үһан хүсэтэйгөөр урдажа ерээд тэрээндэ хаагдажа, һаба эрьһээ халижа, түтэ шадарай газарые үһална. Байгша ондо эндэхи ажахынууд иимэ аргаар адагынь 2500 гектар сабшалан шиигтүүлжэ абаха хараатай.

Тиигэбшье юрэнхыдоо республика дотор энэ шухала худэлмэри үшөөл хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Колхоз, совхозуудта бии байгаа 137 булүүр станцинуудай оройдоол арба гаранинь худэлгэгдэнэ. Зүгөөр эдэ станцинуудые бүри үбэлдөө худэлгэжэ, тарялалан, сабшалан дээрэ хэды ехэ тошон халяажа болохо байгаа гээшэб. Теэд энэ арга боломжо хэрэглэгдээгүй байнцоо. Илангаяа Баргажанай, Хяагтын, Улаан-Удын аймагуудта эдэ станцинууд тон мууса ашаглагдана. Олохон ажахынуудта үһалуурийн системэнүүдэй түхеэрэлгэнүүд мүнөө хүрэтэр заһагдажа дүүргэгдээгүй байһаар.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, үһалагдадаг тарялалан, сабшалан тусхай, саг үргэлжэ ажалладаг звенонуудта бүхыдөө даалгагдаагүй байна. Нүгөө талаһаа тиимэ звенонууд бии нэрэтэйшье һаа, хабарай тарилгын эхилтэр шахуу тэдэнэр ондоо худэлмэридэ ябуулагдана. Мүн тэдэ звенонуудта ажалайнь түлөөһые абаһан продукциинь зэргээр тогтоохо, баян ургаса абагшадые урмашуулха гэнэн гурим олон газарта баримталагданагүй. Тэрэшэлэн тарялалан үһалха сагай хүрэжэ ерэхэдэ, тэрэ худэлмэридэ ябаха дүршэлтэй хүнүүд хүсэд олдодоггүй, эдэб зэр зэмсэг, машинанууд дуталдадаг. Иимэрхүү шалтагаануудһаа боложо, үнгэрһэн жэлдэ аяар 11 мянган гектар үһалагдамаар тарялалан ундалуулагдаагүй үлэшоо һэн.

Ойн баярай энэ жэлдэ үһалагдамаар нэгэшье гектар тарялалан, сабшалан, бэлшээриин газар хуурайгаар улахэ ёһогүй. Тиихын тула энэ соносхогдоһон хоёр һарын туршада ажахы бүхэндэ ехэ юумэн хэгдэхэ ушартай. Булүүр станцинууд, үһа сасадаг агрегадууд дүүрэн хүсөөрөө худэлгэгдэхэ болоно. Үһалуурийн системэнүүдые саг дары бэлэн болгожо, тэндэхи түхеэрэлгэнүүдые хүсэдөөр заһажа, нэгэшье удэрөөр оройтонгүйгөөр газараа үһалжа захалха шухала.

Энэ худэлмэри амжалтатайгаар ябуулхын тула тарялалан үһалха хүнүүдые томилжо, гэдээндэ тусхай газар даалгажа, газарта бураздаа татажа ундалуулха шэнэ арга дүршэлдэ һургаха эрилтэ табигдана.

Газар үһалха худэлмэрийн айхабтар ехэ аша үрэтэй байһыень хараада абажа, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, үһалуурийн системэнүүдэй управлениин худэлмэрилэгшэд, аймагуудай партийна, советскэ, худөө ажахын органууд габшагай хоёр һарын туршада хэгдэхэ худэлмэрийе наринаар тодорхойлжо, звено, бригада бүхэндэ даабари үгөөд, дүүргэлтыень наринаар хинан шалгаха уялгатай. Энэ шухала худэлмэриин хөйноһоо колхоз, совхозуудай партийна организацинууд удэр бүри анхарха, газар үһалагшадай хооронд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэдэндэ һаадгүйгөөр ажаллаха арга олгохо болоно. Мүн энэ шухала худэлмэридэ малшадые, олониитэ зониие үргэнөөр хабаадуулха, воскреснигүүлые эмхидхэхэ саг ерэ. Балгашье үһа алдахагүй гээшэ мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго мүн.

ИЛАГШАДТА—УЛААН ТУГ

1966 онд худөө ажахыда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, СССР-эй Худөө ажахын министерствын коллегиг, Худөө ажахын болон бэлэдхэлэй худэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай президиум тус мүрысөөндэ илагшадые тодорхойлоо.

Союзна республикануудай (областьнуудта хуваагдаагүй) зональна мүрысөөндэ **Грузиин ССР, Литвагай ССР, Молдавиин ССР, Туркменийн ССР** илажа гараа гэжэ мэдэрэгдээ. Тэдэндэ СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд, тус бүридэнь 25 мянган түхэригэй мүнгэн шангууд барюулагдаха болоо.

Хизаар, область, автономито республикануудай мүрысөөндэ: **РСФСР-һээ—Алтайн, Краснодарска, Красноярска хизаарнууд, Воронежско, Ленинградска, Московско, Оренбургска, Ростовско, Челябинска областьнууд, Башкирай АССР илажа гараа;**

Украинын ССР-һээ—Днепропетровско, Крымскэ, Черкасска, Черниговскэ областьнууд;

Белоруссийн ССР-һээ—Минскэ область;

Узбегэй ССР-һээ—Андижанска область;

Казахай ССР-һээ—Кустанайн, Хойто-Казахстанай областьнууд илажа гараа гэжэ мэдэрэгдээ.

Илажа гарагшадта СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд, тус бүридэнь 25 мянган түхэригэй мүнгэн шагналнууд барюулагдаха болоо.

Районуудай мүрысөөндэ илажа гарагшад тодорхойлогдоо. Тэдэндэ СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд, тус бүридэнь 10 мянган түхэригэй мүнгэн шангууд барюулагдаха болоо.

126 колхозно, республиканска мэдэлэй үрэнэй худөө ажахын 56 предприятинуудта СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй Улаан тугууд нэгэлэхи мүнгэн шангуудтайгаар барюулагдаха болоо. Мүрысөөндэ илагшадай туйлалтануудые болон худэлмэриин онол аргануудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ—эрхимүүдэй дүй дүршэлые бүхы колхоз, совхозуудай шадабари болгохо шухала гэжэ СССР-эй Худөө ажахын министерствын коллегиг, Худөө ажахын болон бэлэдхэлэй худэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай президиум мэдэрээ.

КПСС-эй XXIII съездын шийдхэбэринүүдые бэелүүлхын, Агуу-ехэ Октябриин 50 жэлэй ойе эрхимээр үгтахын түлөө, худөө ажахыгаа саашадань дэбжээхын түлөө социалис мүрысөө улам дэлгэрүүлхэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалха гэжэ һанамжалан дурадхагдаа.

(Худөө ажахыда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд тухай «Сельская жизнь» гэжэ газетэ энэ оной гуртын мартын 24-нэй номерта дэлгэрэнгыгээр толилһон байна).

(ТАСС).

ҮХИБҮҮДЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ АСУУДАЛНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

СССР-эй Педагогическа наукануудай академиин президент И. А. Каиров совет болон харинн журналистнуудта зорюулан, мартын 24-дэ Москвада пресс-конференци үнгэргөө. Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ асуудалнууд, һургуулиин мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдтэ хамаатай асуудалнууд пресс-конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Москворецкэ районой 625-дахи һургуулида энэ уулзалга болоһон байна бшуу. Тус һургуули СССР-эй Педагогическа наукануудай академиин һургуулиин түхеэрэлгэнүүдэй, һуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүдэй талаар научно-шэнжэлэлгын институтай туршалгын базза болоно.

Совет психологуудай һанамжын ёһоор, Үхнэй абари зан багадань—таба наһа хүрэтэрнь гол түлэб тохонижон бүридэдэг. Тиигээд үхибүүнэй энэ абари зангынь мүлигдэжэ нарижуулагдадаг, шухала болоһон ушарга шэнэдхэн хубилгагдадаг байна бшуу.

Һурагшадта научна тодорхой мэдээнүүдые дамжуулха, бэрэ даагаад бодомжолжо үзэхэ дүршэлтэй, ажал хэхэ шадабаритай болгохо, тэрэшэлэн научна үзэл бодолтой, совет обществын ёһэ заншалда тааруу ябадалтай болохо хэрэгтэнь туһалха гээшэ һургуулиин зорилго болоно. Мүнөөнэй һуралсалай худэлмэриин үрые дээшэлүүлхэ асуудалнуудые һургуулиин түхеэрэлгэнүүдэй, һуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүдэй институт эрхидэг юм.

Тус институтай директор С. Г. Шаповаленко, тэрэнэй худэлмэрилэгшэд хадаа һургуулиин кабинедүүдтэй, һуралсалай техническэ хэрэгсэлнүүдтэй, мүн эндэ хараалан зохёогдодог программированна һуралсалгай пресс-конференцидэ хабаадагшадые танилсуулаа. 625-дахи һургуулиин худэлмэриин таһаршагүй хуби болоһон кинофрагментнүүд, диафильмүүд сугларагшадта харуулагдаа.

Һургуулидань муугаар һурадаг нэгэшье үхибүүн үгы байба, тэдэнэй олонхиин «4», «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдтэйгээр һурадаг тухай мэдээсэл сугларагшадые ехээр һонирхуулаа. Эндэ һурагшад тусгаар шэлэжэ абтадаг бэшэ, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдаг багшанарай научна болон педагогическа бэлэдхэл һайнтай байхын хажуугаар һуралсалай һонирхолтой хэрэгсэл, онол арга болон түхэл маягуудые хэрэглэһэнэй ашаар амжалта туйлагдана гээд Шаповаленко тайлбарилан хэлээ.

ХҮН БҮХЭН ӨӨРЫН УЯЛГАТАЙ

Коммунис ажалай нэрэдэ хүргэһэн Наранай пунктын модошод алдарта ойн гүйсэхэ энэ жэлдэ ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Энэнэр ганса Хандагатайн лесхозхоз соо бэшэ, «Забайкаллес» комбинадай модо бэлэдхэлэй предприятинуудай дундаһаа турүүлжэ, хараталай түсэб болзорһоонь урид үргэнэн байна. Тус коллектив 11 мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, арадайнгаа ажахыда үгэбэ.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаһан тус пунктынхид кварталай дабариһаа гадуур 5000 кубометр модо бэлэдхэхэ гэжэ шийдэнхэй. Ажалаа зүбоор эмхидхэһэнэй ашаар тэдэнэр һайн үрэ дүн туйлаа. Даабаряа дүүргэдэггүй нэгэшье худэлмэришэн эндэ үгы юм. Пунктын модошон бүхэн Совет засагай 50 жэлэй ойдо зориулаһан өөрын тусхай уялга аялгай.

Нүхэд Н. Ф. Семеновой, И. З. Тюреновой, С. Е. Кривошеевэй даадаг бага комплексно бригаданууд даабариһаа гадуур удэр бүхэндэ 15—20 кубометр модо бэлэдхэнэ. Модо шэрэдэг автоматинын залгаашод Б. Я. Родионов, Н. Д. Интегринов удэрэйнгөө даабари 115—120 процент хүргэнэ. Лесхозхозой эрхим крановщигууд А. Д. Шильников, Н. М. Кудрявцев бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Н. ТЮРНЕВ.

ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ЭХИН

Улаан-Удын аймаг. «Дружба» колхозой луговодууд Совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр үгтахын тулада эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй тогтоолоор мартын 15-һаа майн 15 хүрэтэр газар үһалха, тэрээндэ бэлдэхэ худэлмэри габшагайгаар ябуулха хоёр һарын соносхогдоод байхада, гэдэнэр бүри эршэмтэйгээр ажаллажа эхилээ.

Һаяшаг ажахы дотор сабшалан, полинуудта наг шэбхэ гаргаха тусхай отряд эмхидхэгдэбэ. Энэ отрядые колхозой түрүү луговод Ермил Яковлевич Чебунин хүтэлбэрилнэ. Найман хүн хамтаржа наг шэбхэ гаргалгын нэгэ отряд болонхой. Тэдэнэртэ шэбхэ обоолхо «С-80» түхэлэй бульдозер, шэбхэ зөөхэ тэргэтэй «МТЗ-50» түхэлэй трактор даалгагдаа.

Эндэхи луговодууд 992 гектар сабшаланда, мүн кукурузын, хартаабхын нилээдгүй ургэн полинуудта тон ехэ наг шэбхэ гаргахаар хараална. Нүхэр Чебунинай хүтэлбэрилдэг отрядай гэшүүд 3700 тонно наг шэбхэ сабшалан, полинуудта гаргабад. Тэрэ тоодо 1900 тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ, харин 1800 тонно наг шэбхэ кукуруза, хартаабха болон бэшэшье ургасануудай полинууд дээрэ зөөгдэжэ баян ургасын эхин табигдаба.

Наг шэбхэ зөөлгэдэ «С-80» түхэлэй бульдозерой жолоошон Геннадий Акинфеев, шэбхэ зөөдэг тракторай жолоошон Ефим Григорьев, мүн тэдэнэрэй туһамаршад Владимир Емельянов, Семен Калашников болон бусад хаба шадал соогоо оролдожо, эрхимээр ажаллана.

Түрүү луговод Ермил Чебунин отрядайнгаа ажалые зүбоор эмхидхэжэ, бүтээсьень яһала дээшэлүүлээ. Жэшээнь, отрядай гэшүүд удэр бүри 10 километрэй зайда 9—10 рейсэнүүдые хэжэ, 35—40 тонно наг шэбхэ сабшалан болон полинуудтаа гаргана.

Энэ отрядайхид апрелиин 20 болотор бүхы сабшалан, полинуудта наг шэбхэ гаргажа дүүргэхээр шийдэнхэй.

В. ЦЫДЕНОВ.

ЗУРГААН ХОНОГООР УРИД

Захааминай мяханай комбинат ойн баярай жэлэй гарахаһаа хойшо һара бүри түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ. Мартын 25-най мэдээгээр нэгэдэхи кварталай бүхы үйлэдбэриин түсэб 100 процентдэ хүргэгдэбэ. Тиихэдэ мяха үйлэдбэрилхэ кварталай түсэб 15 процентээр үлүүлэгдээд байна. Байгша һарын барагдатар түсэбһөө гадуур хэдэн тонно мяхан, колбаса гаргагдахань. Продукциингаа ассортиментын, ажалай бүтээсын талаар комбинадай коллектив мүн лэ кварталайнгаа даалгабари горитойгоор үлүүлэн дүүргэжэ байнхай.

Б. КАРАСИН,
Захааминай мяханай комбинадай директор.

ЗОРИЛГОНЬ—1600 ЦЕНТНЕР

Һая нааша үзэгдөөгүй хүйтэн, бэрхэтэйхэн үбэлжэлгын болобошье, энэ жэлдэ Яруунын аймагай олонхи ажахынууд адууһа малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула ехэ оролдожо, муу бэшэ үрэ дүн туйлаа.

Жэлэй үнгэрһэн хоёр һара хорин хоног соо аймагай колхоз, совхозууд хамта 15 мянган центнер һүү бэлэдхэлэй пунктда оруулжа, гүрэндэ һүү худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, эндэхи ажахынууд кварталай дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 1600 центнер һүү Эхэ орондоо үгэхэ гэжэ шийдээ. Илангаяа «Дружба», «Коммунизм», «Победа» колхозууд, Яруунын совхоз энээндэ ехэ хубита оруулха юм.

Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхоз (түрүүлэгшэ И. А. Нелихов, парткомой секретарь Д. Д. Цыбикжанов, главна зоотехник Б-Ц. Цыдендамбаев) гүрэндэ һүү худалдаха кварталайнгаа түсэб үнэ, мартын 15-да дүүргээ һэн. Тиигээд энэ һарын барагдатар бэлэдхэлэй пунктда ушоо 400 центнер һүү тушааха зорилготой. Эндэхи Һадариг гэжэ газарай фермэ (даагшань нүхэр Жданов) үбэлэй һаранууда үнеэдэйнгээ һүү шэмэ нилээд дээшэлүүлжэ шадаа. Эндэхи түрүү һаалнууд М. Андреев, Г. Капитонова, Т. Белоусова, Н. Долгорова, А. Кутупаева гэгшэд һүү һаалгаар гансашье фермэдээ бэшэ, бүхы колхоз, аймаг соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Тэрэшэлэн аймагай ажахынууд гүрэндэ мяха, үндэгэ худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб баһал амжалтатайгаар дүүргээ. Бүхыдөө 2100 центнер мяха худалдаха түсэбтэй аад, 3981 центнер худалданхай.

Ц. ДАНДАРОВ.

Улаан-Удэ хотомнай үдэрһөө үдэр бүхэндэ үндын һалбарна. Шэнэ үйлсэ, гудамжануудта олон дабхар гэрнүүд ербылдэн бодожо, хүнэй нюдэ баясуулна. Городой энэ хүгжэлтэдэ барилгашадай ашэ габьяа айхабтар ехэ байха.

Буряадай барилгын управленийн барилга-хабсаралгын № 3 управленийн хүдэлмэришэд Агуу-ехэ Октябрийн хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай. Тэдэнэй нэгэн залуу хүдэлмэришэн Геннадий Дардаев хирийнсэ ябталхадаа ехэ бэрхэ юм. Тэрэнэй ажал хододоо үндэр шанартай байдаг.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ХАРЮУСАЛГА

... ШАРГАЛ НАРАНАЙ Шарагол дээгүүр хэлтынэн, үнеэдэй удэшын һаалганай шуууатай үеэр Хүсөөтэ нютагай гуша гаран арбай тарбай айлнуудай нэгэнэй газаа машина ерэжэ байшаба. Машинын хажууда бултанһаа урид гүйлдэжэ ерэһэн үхибүүд «Сэрэнхай ерээ, Сэрэнхай ерээ» гэлдэжэ, Хүсөөтэ дээгүүр баяртай мэдээсэл тараагаа һэн.

Удангүй Сэрэн Цыдыповые партийн райкомой нэгэдэхи секретарьта орохо гэһэн уряал дамжуулагдаба. Арай шамай олоһон хашаалха тэргэдээ һуужа дэншэрэн ябахадаа «нэгэдэхи секретарь юундэ ерэхэ гэһэн ааб» гэжэ таагдаагүй бодолдо эзэлэгдэн. хамар дороо буряад дуугаа гүнгэ гүнгэнэһөөр Мухар-Шэбэртэ хүрөө бэлэй.

...Секретарь тамхилжа, чэгэ заа абяагүй һууһанаа, «партийн гэшүүндэ хэзээ абтаа һэмта» гэбэ. Юундэ энээнийе мэдэхэгүй байха хүм, минин учетно карточкада булта байгаа бэшэ юм гү гэһэнэшүүгэр Сэрэн урдаһаань хараба:

— Дүшэн хоёр ондо.

— Хуушанай бригадир, партийн гэшүүн байнат. Мүнөө колхозтнай шэнэ хүнэй нюдөөр, талаһаа харахада ямар байнаб? Юушье нюунгүй сэхынь хэлэгты,— гэжэ секретарь ондоошог болоһон хоолойгоор хэлэбэ. Цыдыпов хараһан үзэһэнөө, досоогоо хаажа ябаһан бодолоо дуулыень энэ эсэшэһэн шарайтайшье һаа, нюдэндөө галтай, анханай танихагүй аад лэ мүнөө угаа дүгэ болошоһон хүнэй урда бултыень, юушье нюунгүй дэлгэбэ. Хоюулан тамхилнад. Кабинет соо утаая бааян бушхана. Секретарь сонхоёо сэлижэрхибэ. Арюун агаар кабинет руу долгиндол эбхэрбэ.

— Сэрэн Цыденжанович, ямар ажалда орохо һанаатайбта? Хөөрөөнэй эхилхэһээ энэ асуудалай табигдахые тухайлжа, хүлеэжэ һууһан старшина бодолгото болонгүй харюусаба:

— Хүсөөтэдөө, колхоздоо ааб даа.

—Колхоздоо ажаллахыетнай мэдэжэ байнаб. Харин ямар тушаалда гэжэ асуунаб? Цыдыпов мүрөө хабшаба: хүн райкомдо ерэжэ тушаал эридэг аал? Энээнийе ойлгоһондол секретарь энеэбхилбэ:

—Урдань бригадир ябаһан хадаа юрын ажалда орохогүй гэжэ һанаа хүм.

Цыдыповэй сухалынь хүрэбэ:

— Дархан болохо гээ хада дархалхаб, хони харууһалхаб, малшан болохоб.

Секретарь дахин энеэбхилбэ:

— Үгы, Сэрэн Цыденжанович, намайе буруу ойлгобот. Бидэнэр эндэ хэлсэжэ, танийе Хүсөөтын колхозой түрүүлэгшын тушаалда зууршалха хүсэлэнтэйбди. Коммунист хүн байнат, колхозой ажалые һайн мэдэнэт, нютагаархиндаа нэрэ хүндэтэйт, сэрэгтэ ёһотой хүмүүжүүлгэ гаранхайт,—гэбэ.

— Энэ асуудалые колхознигуудай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри намдуутаар дэлгэрүүлхэ».

Колхознигууд зөөхэ тухай асуудалые һайшаагаа һэн. Суггаа ажаһуухада, хүдэлмэрилхэдэ зохид байһаниие тэдэнэр ойлгоһоор үнинэй бэлэй. Теэд зөөхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Зарим бүлэдэ һүхэ бариха эзэн байхагүй: ганса эхэнэрнүүд, бэеэ хүсөөгүй үхибүүд. Зарим бүлын гэр задалхаар бэшэ— үмхиршэнхэй. Колхозой правленийн зүблөөн дээрэ нимэ шиндхэбэри табиба: гэрнүүдые хамтын хүсөөр воскреснигүүдые эмхидхэжэ зоохэ. Барилгын модоор туһалха.

Тиихэдэ колхоз дүрбэн бэшэ, табяад шахуу мори тэргэдэ хүллэхэ аргатай болоод байгаа бэлэй. Воскреснигтэ зэргэ дүшөөд ашаа гарадаг һэн. Нэгэ удэр хэдэ хэдэн гэр бодхоогдохо. Удаан болонгүй Хүсөөтын гушан долоон гэр дээрэ олон шэнэ гэрнүүд нэмэгдэжэ, үйлсэнүүдгүй байһан газарта Карл Марксын, Ленинэй нэрэмжэтэ, Түгнэгольская, Олоншибирская гэхэ мэтэ үйлсэнүүд бии болоо бэлэй.

1955 ондо Хүсөөтын түрүүлэгшэ Цыдыпов түрүүтэй колхоз Мухар-Шэбэрэй аймагай томо колхозуудай нэгэндэ тоологдожо ябаһан.

1957 ондо Хүсөөтын колхоз Түгэдэжэ байнаб. Харин ямар тушаалда гэжэ асуунаб? Цыдыпов мүрөө хабшаба: хүн райкомдо ерэжэ тушаал эридэг аал? Энээнийе ойлгоһондол секретарь энеэбхилбэ:

—Урдань бригадир ябаһан хадаа юрын ажалда орохогүй гэжэ һанаа хүм.

Цыдыповэй сухалынь хүрэбэ:

— Дархан болохо гээ хада дархалхаб, хони харууһалхаб, малшан болохоб.

Секретарь дахин энеэбхилбэ:

— Үгы, Сэрэн Цыденжанович, намайе буруу ойлгобот. Бидэнэр эндэ хэлсэжэ, танийе Хүсөөтын колхозой түрүүлэгшын тушаалда зууршалха хүсэлэнтэйбди. Коммунист хүн байнат, колхозой ажалые һайн мэдэнэт, нютагаархиндаа нэрэ хүндэтэйт, сэрэгтэ ёһотой хүмүүжүүлгэ гаранхайт,—гэбэ.

— Энэ асуудалые колхознигуудай шиндхэнэ бээ,—гэжэ Сэрэн Цыденжанович үшөөл сухалаа буураагүй хэбэртэйгээр дуугарба.

Цыдыповэй түрүүлэгшэ болоходо, хүсөөтынхид 360-аад хонитой, 36 моритой байгаа бэлэй. Тиихэдэ тэргэдэ нэгэ аэргэ арай гэжэ дүрбэн мори хүллэхэ аргатай байгаа. Дүрбэн мори... Бэшэ тоног олдоогүй һэн ха. Хэсүү саг бэлэй. Теэд коммунист Цыдыпов бэрхэшээлһээ сухарибагүй. Тэрэнэй нойргүй һүнинүүдые, хара үглөөнһөө харанхы үдэшэ болотор эдеэ хоол барингүй, үлөөр үнгэргэһэн үдэрнүүдые хэн тоолоһон байхаб? Хэншье тоолоогүй. Үдэшэ эдихэ гэжэ үглөөнһөө бэлдэһэн эдеэнһээ амашье хүрэнгүй ябаһаниие дахин дахин харахадаа. Дулма һамганиинь һанаа алдаха:

— Яагаашье хүн гээшэб даа... Теэд өөрөө үбгэнөө досоогоо нэгэшье зэмэлжэ үзөөгүй: дайнай һүүлээр колхозойнгоо хүндэ бэрхэшээлдэ ороһониие һайнаар мэдэдэг байгаа бшуу. Тиигэн гэһээр 1950-дахи он хүрэжэ ерэбэ.

Удангүй Хүсөөтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозтой нэгэдэжэ, «Улаан Шулуута» гэһэн шэнэ, томодхогдоһон колхоз бии болоо бэлэй. Түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар Сэрэн Цыденжапович һунгагдаба.

Шэнэ колхозой түбынь Хүсөөтэ нютаг болобо. Колхозой бригаднууд бэе бэеһээ хэдэн модоной зайда заахан нютагуудаар тарашанхай. Энэ ушар үйлэдбэриин асуудалнуудые, мүн хүмүүжүүлгын, соёлой асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ һаад болоно гэжэ колхозой коммунистнууд партийна суглаан дээрэ тусхай асуудал табиһан байгаа. Коммунистнууд бүхы тосхонуудаа нэгэ газарта, жэшээлхэдэ, Хүсөөтэдэ зөөлгөө хада яахаб гэһэн асуудал али талаһаань хаража үзөө, зүбшэлдөө бэлэй.

Суглаанай шиидхэбэри нэгэн байба: «Тосхонуудаа нэгэ һуурында —Хүсөөтэдэ зөөжэ томодхохо. Энэ хэрэгые эхилхын урда тээ колхознигуудай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри намдуутаар дэлгэрүүлхэ».

Колхознигууд зөөхэ тухай асуудалые һайшаагаа һэн. Суггаа ажаһуухада, хүдэлмэрилхэдэ зохид байһаниие тэдэнэр ойлгоһоор үнинэй бэлэй. Теэд зөөхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Зарим бүлэдэ һүхэ бариха эзэн байхагүй: ганса эхэнэрнүүд, бэеэ хүсөөгүй үхибүүд. Зарим бүлын гэр задалхаар бэшэ— үмхиршэнхэй. Колхозой правленийн зүблөөн дээрэ нимэ шиидхэбэри табиба: гэрнүүдые хамтын хүсөөр воскреснигүүдые эмхидхэжэ зоохэ. Барилгын модоор туһалха.

Тиихэдэ колхоз дүрбэн бэшэ, табяад шахуу мори тэргэдэ хүллэхэ аргатай болоод байгаа бэлэй. Воскреснигтэ зэргэ дүшөөд ашаа гарадаг һэн. Нэгэ удэр хэдэ хэдэн гэр бодхоогдохо. Удаан болонгүй Хүсөөтын гушан долоон гэр дээрэ олон шэнэ гэрнүүд нэмэгдэжэ, үйлсэнүүдгүй байһан газарта Карл Марксын, Ленинэй нэрэмжэтэ, Түгнэгольская, Олоншибирская гэхэ мэтэ үйлсэнүүд бии болоо бэлэй.

1955 ондо Хүсөөтын түрүүлэгшэ Цыдыпов түрүүтэй колхоз Мухар-Шэбэрэй аймагай томо колхозуудай нэгэндэ тоологдожо ябаһан.

1957 ондо Хүсөөтын колхоз Түгнын үргэн талын колхозуудые гэдхэжэ эмхидхэгдэһэн «Эрд... совхозой отделени болгогдобо. ... рүүлэгшэ Доржиев совхозой ... ректорэй тушаалда ороһон бай... Совхозой партком, дирекци Хүсө... тын отделениин эрхилэгшээр ... мунист Цыдыповэй нэрые дура... бэлэй.

Цыдыпов эдэ жэлнүүдтэ ... лэгшэ байхынгаа хажуугаар ... бэшэ отделениингээ эхин парт... организациин секретаряар һүн... даһан.

Коммунистын хэһэн худа... риин дүнгүүд заримдаа тоб бай... харагдадаггүй. Хүнэй ухаанда ... бодолдо болоһон хубилалтануу... ямар хэмжээгээр хэмжэхэб? ... мунистын хэды хүнэй хуби за... да, ажабайдалда нүлөөлһэниие ... тоолохоб? Теэд агууехэ Ленин... партийн гэшүүн Сэрэн Цыды... хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие ... гин уялгада тоолон ябадаг юм. ... сөөтэ дээрэ өөрынгөө мэргэжэ... дэй, багшанарай, механизатор... дай ургалгада нүхэр Цыд... вэй оролдолго ехэ гээшэ.

Мүнөө нүхэр Цыдыповэй ... бүри ехэ болонхой: Мухар-Ш... рэй аймагай ажалшадай деп... дуудай Советдэ депутадаар ... гагдаа.

....Газаа эртэ хабарай ... синибын шонодтол улина. Үү... бүрхөөгдэһэн огторгой хүй... амилһан газарые тэбэрин абаха... һэндэл доохонуур намшына. ... болошонхой. Ганса телефоной ... һанай һалхинда наринаар ... соностоно. Энэ хирэдэ Хүсөө... нэгэ гэрэй сүм хаагдаагүй сонх... электрын гэрэл харанхы руу ... морхон элшэ утаһаяа һанжуу... Һайнаар шэртэһэн хүн отделе... эрхилэгшын саарһан дээрэ бүр... рэн һуухые обёорхо һэн. Дуд... фермын һуниин харуулша үй... Цыдыповэй гэр тээшэ хаража а... соогоо:

— Хэзээдээ амаржа хонодог ... даа,—гэжэ һуни бүри гайхадаг... долоо дахин дахин дабтана.

К. ИЛЬИ...

САБШАЛАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

ЭРШЭТЭ АЖАЛ ЭХИЛЭЭ

Сэлэнгэ нютаг газар тариалангаар, нуга сабшалангаар, тунга бэлшээреэршье баян дэлгэр юм. Һайрхажа хэлэгдэнэ бэшэ. Энэ хэлээшэсэ гэршэлэн, хэдэн тоо, баримта дурдая. Аймагай колхоз, совхозуудта хамта 58.000 гектар тариалан, 136 мянган гектар бэлшээри бии.

Хорин гурба мянган гектар сабшалангай хахадынь үһалагдадаг, тэрэнэй гурбанайнь нэгэ хуби Сэлэнгэ, Сухэ, Хөлго, Химнэ мүрэнүүдэй захаар нэмжын оршолог. Һуланһандал адлирхуугаар татагдаһан хэдэн олон ехэ, багашье ханааб, һубагуудай мэлмэрэн урдаһан үһан зунай элдин сагта нютагаймни нуга сабшалангые ундалуулдаг.

Һүүлшын хоёр-гурбан жэлэй туршада аймагай ажахынуудта сабшалан һайжаруулха талаар горитойхон анхарал хандуулдаг болоһониинь һайшаалтай. Эдэ жэлнүүдтэ үһалагдадаг сабшалангай талмай нилээдгүй үргэлхэгдөө. Жэшээлхэдэ, һүүлшын хоёр жэлэй хугасаа дотор үбэлэй үедэ 700 мянган кубометр тошон халяагдажа, 700 гектарһаа доошо бэшэ сабшалан үһалха арга боломжо олгогдоо.

Аймагай луговодуудай оролдсотой хүдэлмэриин үрэ дүнгые харааг үзээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ аймат дотор хамта дээрээ 230 мянган центнер үбһэн абтаһан. Тиихэдэ үһалагдадаг гектарһаа дунда зэргээр 10,5 центнер ургаса абтаа һэн. Гэхэтэй хамта, Ленинэй. Тельманэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай звенонууд шадабаритайгаар оролдожо, сабшалангаа зүбөөр үһалжа, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэнэнэй ашаар лэ, нёдондо үһалагдадаг сабшалангай га бүриһөө 12,5—15 центнер үбһэ тэжээл абажа шадаһан байха юм. Тодорхойлон хэлэбэл, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Б. Ж. Дансоруновын 54 га талмайһаа гектар бүриин 30 центнер. А. М. Ефимовын 391 гектарай—17,8 центнер, Сэлэнгын совхозой П. Л. Богидаевын 110 гектарай —18,4 центнер. Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой А. Б. Балагановын 225 гектарай га бүриин 15,9 центнер үбһэ ногоо абабад. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой суута луговод Буда Рабдановичай Тагаровын даадаг луговодуудай 36 га талмайһаа гектар бүриин 41 центнер үбһэ абажа, аймагайнгаа сабшалан харууһалагшадые гайхуулаа, баярлуулаашье юм.

Хэрбээ дээрэ дурсагдаһан түрүү луговодуудтал адли ургаса аймагай сабшалан харууһалдаг звено бүхэн абажа шадаа һаа, бүхы дээрээ хоёр дахин ехэ үбһэ гэжээл бэлэдхэгдэжэ боломорр байгаа бшуу.

— Үнгэрһэн жэлдэ туйлагдаһан тэды амжалтануудаараа аймагаи сабшалан харууһалагшад һанаагаа амаржа байхагүй, харин бүрил бүтээсэтэй һайнаар саашадаа ажаллаха зэргэтэй байна,— гэзд КПСС-эй Сэлэнгын райкомой секретарь нүхэр В. Б. Базаров тээмэндэ болоһон аймагай луговодуудай зүблөөн дээрэ тэмдэглэһэн.

Энэньшье зүбтэй ааб даа. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ зарим ажахынуудта сабшалан һайжаруулха талаар хүдэлмэри бирагүйгоор эмхидхэгдэһэн, тусхайлхада сабшалангай наг шэбхээр үтэгжүүлэгдээгүй, боломжотойгоор үһалагдаагүй дээрэһээ болоо. Зарим тээгээ үһа бүлэдэ оньһонууд, үһа сүршэн сасадаг түхеэрэлгэнүүд гуримтайгаар хэрэглэгдээгүй. Зарим ажахынуудта хабарай үһалалгын һүүлээр сабшалан дээрэ мал бэлшээгдэжэ, зүлгэ ногооной ургасада тойбо татаһан байна. Тиигээд колхоз болон совхозуудта үбһэ ногооной үрэнэ ашаг шэмэ багатай сабшалан болон бэлшээри дээрэ тарихын тулада хээрын үбһэ ногооной үрэнэ суглуулгада ёһо тэдыгээр хандаһаниинь гайхалтай.

Эдэ бүхы шалтагаанһаа уламжалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бии байгаа арга боломжонууд дүүрэн хэрэглэгдээгүй.

Энээн тушаа нимэ баримта гэршэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбэй ёһоор 50 мянган тоннын орондо сабшалан дээрэ 34,2 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаһан, 1250 гектарай орондо 880 гектар талмай наг шэбхээр үтэгжүүлэгдээ юм. Энэ талаар илангаяа Химнын совхоздо, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо бирагүй.

Нёдондо жэлэйнгээ алдуу эндүүе дабтахагүйн тула КПСС-эй райком, аймагай гүйсэдхэхэ комитет зохисотой хэмжээ ябуулгануудые абажа, мелиорациин ажалда ёһо тэдыгээр, халирхайгаар хандаг хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табяа. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдһөө эхилээд, сабшалан харууһалагша звенонуудай гэшүүд болоод, үбһэ ногооной ургасада хамаатай малшадта хүрэтэр шанга эрилтэ таблагүй, тэдэнэй харюусалгыень эрид дээшэлүүлэгүй һаа, хараалагдаһан ехэхэн зорилгонууд дахин лэ дүүргэгдэгүй байжашье магад. Мелиорациин хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, холын бодолтойгоор хандаагүй болобол, яажа тарялан, сабшалангһаа ехэ ургаса абгаха гээшэб?

Аймагай луговодуудай һаа үнгэрһэн зүблөөн дээрэ сабшалан харууһалалгын хэрэгые бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэжэ, хүдэлмэриингоо дүй дүршэл андалдан абалсаһан, хубаалсаһаниинь ашаггайшье, туһатайшье байхань лабтай. Аймагай луговодууд Агууехэ Октябрийн 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулжа, социалис уялганууд ые абанхай. Тэрэ уялгаһаань хэды тоо, баримганууд ые дурдая Бүхы агротехническэ хэмжээ ябуулганууд ые үнгэргэжэ. эрдэмэй түйлалта болон түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, 1967 ондо хээрын сабшалангай гектар бүриһөө 9 центнер, үһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 11,4 центнер үбһэ абаха. Тиихэтэй хамта үбһэ ногооной эльбэг баян ургаса абахын тулада нимэнүүд агротехническэ хэмжээнүүд үнгэргэдэхөөр хараалагдана. Сабшалан дээрэ 50.200 тонно наг шэбхэ гаргаха, 1220 га талмайе наг шэбхээр үтэгжүүлхэ, 1620 га талмайда аммиагай үһа, 570 гектарта — минеральна үтэгжүүлгэ оруулха. 5187 га сабшалангай хүрьһэ һайжаруулха, 800 га талмайн шугы бургааһа сэбэрлэхэ гэхэ мэтэшэлэн ехэхэн хараа зорилго аймагай луговодуудай урда табигданхай.

Ехэ хараа бодол, зорилго табигдаһаниишье һайшаалтай хэрэг. Теэд тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ Сэлэнгын луговодуудай хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг болоно. Энэ гол зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлхын тула түрүү луговодуудай хүтэлбэрилдэг звенонууд хабарай ута үдэрые хэрэглэн, мүнөө сабшалангайнгаа талмай дээрэ наг шэбхэ гаргана, хашаа хүреэнэй модо бэлдэжэ байна. Энээн тушаа Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо эмхитэй ажал ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Буда Рабдановичай Тагаровай даадаг луговодуудэ энэ үбэлдөө сабшалан дээрэ нилээдгүй ехэ тошон халяажа шадаа, аргал шэбхэ гаргажа, тэрэнээ ургамалайнгаа талмайда тараана.

Тиихэтэй хамта үнгэрһэн үбэлэй үедэ зарим ажахынуудаа (Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудаа, Химнын совхоз) сабшаланда хамаатай шухала ажал даншье бирагүйгөөр дүүргэнэ. Одоо тиимэһээл хабарай сагай үлэр бүхэнийе ашаггайгаар хэрэглэжэ, горитойхон хүдэлмэри хэжэ шадабал, сабшалангай ургасын бата үндэһэ һуури табигдахань дамжаггүй.

Ц. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгын целлюлозно-картонно заводой барилга ураншатайгаар ябажа байна. Эндэ задуушуул олоороо хүдэлнэ. Тэдэнэй дундаа Иван Татарников гэжэ хүнийе харахат.

Энэ хүмнай табан жэлэй туршада дарханарматурщигаар хүдэлхэ зуураа, барилгын нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ үдэрэйнгөө нормые ходо үлүүлэн дүүргэжэ, коллектив соогоо магтаалтай. Хэһэн ажалынь шанартай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дарханарматурщик Иван Татарников үһа арилгаха тухэрэлгэ хүдэлгэжэ байна.

Э. ЛАПИНАЙ фото

Партийна хроникО

ТОГТООЛНУУД БАТАЛАГДАА

Турунтаево госхондо КПССэй Прибайкалийн райкомой пленум үнгэргэгдэбэ. Тэрээн дээрэ Октябрийн революциин 50 жэлэй ойдо аймагай партийна эмхинүүдэй хэжэ байгаа бэлэдхэл тухай элидхэл райкомой 1-дэхи секретарь Е. Н. Скубаренко хэһэн байна. Тус элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ «Заветы Ильича» колхозой парткомой секретарь Белых, Прибайкалийн «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй начальник Зайцев, Таловска заводой парткомой секретарь Королев болон аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Айкашев гэгшэд хабаадалсажа үгэ хэлээ.

«Хартаабха, овощой ургасые һайжаруулха тухай» аймсоведэй түрүүлэгшэ Н. Е. Шелковниковой хэһэн элидхэл пленумдэ зүбшэхэ хоёрдохи зүйл болоһон байна.

Дурсагдагша хоёр асуудалаар тусхай тогтоолнууд баталагдаа.

ХОРИИН АЙМАГТА

ГАХАЙШАДАЙ ҮДЭР ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Хориин аймагай Хүрбын совхозой нэгэдэхи отделенидэ «Гахайшадай үдэр» үнгэргэгдэбэ. Эндэ үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүд болон байгша ондо табигдаһан зорилгонууд тухай хэлсэгдээ.

Тус отделениин гахайшад үнгэрһэн жэлдэ эхэ гахай бүриһөө 6 поршоонхо абажа, гүрэндэ 470 центнер мяха тушааһан юм.

Эндэ эрхимээр ажалладаг нүхэд олон. Жэшээлхэдэ, А. Г. Вахрушева, Н. Г. Янькова гэгшэд нёдондо хамта дээрээ 1050 толгой поршоонхо абаад, тэдэнэйнгээ 1000-ыень томонууд болгожо шадаа.

Ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандажа нютагайхидтаа хүндэтэй болоһон нүхэр Вахрушева аймсоведэй депутат болгогдон һунгагдаа юм.

«Гахайшадай үдэртэ» зорюулагдаһан суглаан дээрэ байгша ондо гахай бүриһөө 12 поршоонхо абажа, суудхадээ 300 граммаар шэгнүүрыень нэмээжэ декабрийн 25 болотор гүрэндэ 900 центнер мяха тушааха гэһэн уялга нэгэн дуугаар абтаа.

Удаань ажалай түрүүшүүлдэ үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

К. ЖАЛСАРАЕВ.

ПРОФСОЮЗАЙ ЭДЭБХИТЭДЭЙ СЕМИНАР

Хори тосхондо аймагай профсоюзай эдэбхитэдэй 2 удэрэй семинар үнгэргэгдэбэ. Семинарта совхозуудай, предприятинуудай, леспромхозуудай, эмхи зургааануудай профсоюзна организациинуудай түрүүлэгшэнэр, мүнгэн сан баригшад суглаһан байна.

«Совет засагай 50 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан аймагай профсоюзай организациинуудай зорилго» гэһэн элидхэл партийн райкомой секретарь нүхэр И. Ф. Елдинов хэбэ. Мүн арад зоной дунда ябуулагдаха хүмүүжүүлгын, культурна ниитын хүдэлмэри тухай, советскэ ажалай эрхын гол хуули тухай болон бүсад асуудалнуудаар семинарта хабаадагшад элидхэлнүүдые шагнаа.

Т. ДАНЧИНОВ.

Улаан-Удын «Электромашина» заводой коллектив табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, Агууехэ Октябрийн 50 жэлэй ойе ажалай амжалтатайгаар угтаха гэжэ шиидэнхэй. Эндэ цех, бригада бүхэндэ социалис ажалай мүрысөөн үргэлдэлисэеэ абанхай.

Заводой хүдэлмэришэн Александр Садовский кранай цехтэ хүдэлхэ зуураа, ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ цех соогоо эрхим хүдэлмэришэн гэжэ суурхана. Зураг дээрэ: А. Садовский.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

СИБИРИИН ГАЗАР ДЭЭРЭ

ЗҮҮН СИБИРЬ

«АНГАР ДЭЭРЭХИ АКАДЕМИ»

НОВОСИБИРСКЫН Академгородок совет наукын омогорхол болоо, дэлхэй дээрэ алдар сууда гараа. Энэнь бүтэдэндэ мэдээжэ. Зүгөөр Сибирьтэ урган гаража байһан Эрхүүгэй шэнэ научна центрые заримашуул мэдэхэгүй байна бшуу. Энэ научна центрые «Ангар дээрэхи академи» гэжэ журналистнууд нэрлэжэ үрдиһэн байна. Хоёр гол асуудалда—Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөлгэдэ, Эрхүүгэй научна центрэй шэнэ институтуудые сааша саашадаа байгуулха зам тодорхойлогдо зорюулагдажа, СССР-эй Наукануудай академийн Сибириин отделениин президиумэй нүүдэл заседани эндэ болоһон байна. Энэ хадаа тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Новосибирскын, Эрхүүгэй элитэ эрдэмтэд, Буряадай, Яхадай болон Алас-Дурна зүгэй филиалнуудай, Эрхүүгэй дээдэ һургуулинуудай, түсэблэлгын организациинуудай түлөөлэгшэд, партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэд хөөрэлдөө хэһэн байна.

Гурбан үдэр—ехэ болзор бэшэ. Зүгөөр хизаарай экономико болон наукые саашадань хүгжөөлгэтэй холбоотой хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд энэ үе соо хаража үзэгдоо, шухалын шухала һанамжа, дурадхалнууд баталан абтаа. Зүбшэн хэлсэгдэһэн хэдэ хэдэ асуудалнуудтай манай үншагшадые бидэнэр мүнөө танилсуулхамнай.

СИБИРИИН ЭНЕРГЕТИКЫН АЛХАМУУД

Ороной түлишын-энергетическэ бүхы нөөсэнүүдэй хахадһаа ехэнь Зүүн Сибирьтэ байдаг. Эндэ Енисей, Ангар, Ленэ гэжэ үһа ехэтэй хүсэтэ мүрэнүүд урдан гардаг. Эндэ шулуу нүүрһэнэй томо уурхайнууд бии, ой модон элбэг. Манай гүрэнэй экономикодо тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ жэл ерэхэ тудам дээшэлнэ. Эгээл нимэһээ энергетикын түлишөөр хангалгын асуудалнуудта Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжоохэ асуудал зүбшэн хэлсэлгын үедэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. Энэ темээр СССР-эй Зүүн Сибириин экономическа районой түсэблэлгын комиссийн түрүүлэгшэ Н. Н. Ярополов элидхэл хэ. Үнгэрһэн 1966 ондо районой газар дээрэһээ 50,4 миллион тонно нүүрһэн малтан абтаа, 46,4 миллиард киловатт-час электроэнерги абтаа, тэрэнэй 19,5 миллиард киловатт-часые гидроэлектростанцинууд үгөө гээд тэрэ мэдээсээ.

Совет энергетикын тон томо предприятинууд—Братска, Эрхүүгэй ГЭС-үүд, Назаровска ГРЭС Зүүн Сибирьтэ баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Эндэ табан жэлдэ дэлхэй дээрэхи угаа томо Красноярска ГЭС (6 миллион киловатт хүсэтэй) ашаглалгада үгтэхэ. Усть-Илимскэ болон Саяно-Шушенска гидроэлектростанцинуудай барилга эхилээ, Красноярска хизаарай хойто талын хубида Усть-Хантайска ГЭС баригдажа байнхай. 1970 оной үеэр Зүүн Сибириин электростанцинууд 79 миллиард киловатт-час электроэнерги гаргаха ёһотой. Мүн энэ үе хүрэгэр 67 миллион тонно нүүрһэн малтагдадаг болохо.

Саашанхи жэлнүүдтэ Сибириин энергетикэ бүри түргэнөөр хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Электроэнерги Ураалай, ороной Европодохи хубиин районуудта улам бүри ехээр дамжуулагдалаг болохо. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор 1980 он хүрэтэр эдэ районуудта 200 миллиард киловатт-час электроэнерги дамжуулагдаха.

Энэ асари ехэ зорилго шиидхэхын тулада баригдахаар хараалагдаһан ГЭС-үүдээ гална, эрдэмтэдэй, экономистнуудай һанамжын ёһоор, Красноярска хизаарай Кан-ско-Ачинска бассейнэй нүүрһэ хэрэглэхэ, түс бүридоо 400 миллион киловатт хүсэтэй түлишөөр хүдэлдэг 8—10 электростанци бариха хэрэгтэй болоно.

Тунгусска нүүрһэнэй томо бассейные ашаглаха, Яхадай Вилюйскэ уурхайн газые Эрхүүгэй областьдо дамжуулха гэһэн хараалнууд оруулагдаа.

ТАИШЕДТЭ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКА КОМБИНАТ БАРИГДАХА

Долоон жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэнэй ашаар областиин промышленностиин бүридэлдэ ехэ хубилалта болоо гэнэ. КПСС-эй Эрхүүгэй обкомой пэ...

ҮГЛӨӨДЭР ТЕАТРАЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

Ёһото түрүү үзэл бодолтой театрай искусство хадаа арад зоныие дүтэлүүлдэг, газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал, эрхэ сүлөө, зол жаргал мандуулха хэрэгтэ туһалдаг байна. Хорин жэлэй саада тээ байгуулагдаһан театрай уласхоорондын институт энээндэ туһалдаг байна. 52 гүрэнэй түрүү үзэл бодолтой театрай ажал ябуулагшадые энэ институт нэгэдүүлнэ. Театрай искусствоор дамжуулан, арадуудай хөорондо холбоо барисаа байгуулха — иимэ зорилготой институт юм. 1961 ондо Венэндэ үнгэргэгдэһэн энэ институдай IX конгресс дээрэ мартын 27-до жэл бүри уласхоорондын театрай үдэр тэмдэглэгдэхэ гэжэ шиидхэбэри гаргагдаһан байгаа.

1959 ондо Хельсинкидэ болоһон VIII конгресс дээрэ совет сценын ажал ябуулагшад театрай уласхоорондын институдта орорһон байгаа. Энээнэй удаа Москвада советэй национальна центр байгуулагдаа һэн. Энэ центр дэлхэйн 36 оронуудай театрнууд, ажал ябуулагшадтай холбоо барисаа байгуулаа.

Совет театрай ажал ябуулагшад энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада ехэ юумэ хэжэ байна. Буряадай театрнууд энэ хэрэгтэ мун лэ өөрынгөө хубита нэмэри оруулжа байнхай. Эдэ бүгэдэн тухайдаа хөөрэжэ үгэхыень манай корреспондент театрнуудай директорнууд, главна режиссёрнуудта хандаба.

МАНАЙ БЭЛЭГ — ЭРХИМ ЗОХЁОЛ БҮТЭЭЛНҮҮД

Ц. БАЛБАРОВ, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай директор:

Театрай уласхоорондын үдэрые манай орондо 6-дахи жэлээ тэмдэглэжэ байна. Манай ороной театрнууд, тэрэ тоодо Буряадай театрнууд совет арадые интернациональна үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхын тулада хамаг хүсэл оролдолгоёо зорюулна. Совет театрнууд совет арадтал адли бусад ороныудай театрнуудтай хани барисаа байгуулхые оролдодог байна. Энэ талаар манай театршье өөрынгөө хубита оруулхые оролдодог гэшэ.

Монголой Арадай Республикын артистнартай үни холын хани барисаа байгууланхайбди. Монголой элитэ зохёолшо Нацагдоржын нэрэмжэтэ Монголой драмын театрай ендэр дээрэ Д. Р. Багожабайн «Зүрхэнэй шарха» гэжэ зүжэг табигдажа байнхай. Энээнэй урда тээ Ц. Шагжинай «Түрүүшын жэл», «Будамшуу» гэжэ зүжэгүүд табигдаһан байгаа. Тиихэдэ манай театр Ч. Ойдобой «Далан худалч» гэжэ арадай аман зохёолой маягаар зохёогдоһон зүжэг хоёрдохи жэлээ табижа байна. «Далан худалчые» табихадаа МНР-эй габьяата артист Ц. Гантүмэр, Монголой театрай директор Э. Тан хоёрые үриһан байгаабди. Ц. Гантүмэр энэ зүжэгэй гол ролиие гүйсэдхөө. Энээниие хүн зон ехэзэр һонирхожо харана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй..

Тиихэдэ манай театр 1966 оной ноябрь һарада Монголой Арадай Республикын искусствын 35 жэлэй ойдо уригдаһан.

Ерэхэ зун Нацагдоржын нэрэмжэтэ Монголой драмын театр Буряад ороныдомнай айлшалха.

Ошоһон үдэр бүхэн маниие агуу һайндэр — Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо дүтэлүүлнэ. Иимэ үе сагта театрай уласхоорондын үдэр тэмдэглэжэ байхадаа шэнэ шэнэ эрхим зүжэгүүдые бэлдэхын түлөө мүрысоон орон доторнай дэлгэрэнхэй. Манай театрай артистнаршье энэ ойдо зорюулан эрхим зүжэгүүдые бэлдэхээр хүдэлжэ байна.

Буряадай зохёолшод А. Бальбуровай, Ц. Шагжинай, Д-Р. Батожабайн зохёоһон пьесэнүүдээр «Хубисхалай дүлэн соогуур», «Хабарай дуун», «Зүрхэнэй шарха», «Галта джунгли» гэжэ зүжэгүүдые манай театр табижа байна. Эдэ бултадаа Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулагданхай.

Мүнөө үедэ манай театрай коллектив Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулан иимэ зүжэгүүдые бэлдэжэ байна гэбэл: В. Шакспирэй «Король» лир», РСФСР-эй арадай артист В. Халматов гол рольдонь наадаха. Театрай главна режиссер Ф. С. Сахиров табиха, уран зураашад Э. Р. Фрорип, А. Р. Бритова гэгшэд зуран зохёохо юм. Н. Дамдинова зохёоһон «Үнгэрһэн хэрэг» гэжэ пьесэ табихаар бэлдэгдэжэ байна. Буряадай республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша Б. Аюшин энэ зүжэг табиха. Мүн ойн баярай жэлдэ Х. Намсараевай «Таншаагай ташуур», Д-Р. Батожабайн «Эхэ тухай домог», Ц Галановай «Нүхэрэй һүүдэр» гэжэ пьесэнүүд табигдаха юм.

Ц. ШАГЖИН, Буряадай опера, баледэй театрай главна режиссер:

Искусство гээшэ ондо ондоо үзэл бодолтой, дэлхэйн элдэб түбидэ ажаһуудаг хүн зоной хоорондо холбоо барисаа тогтоодог эди шэдитэй гэжэ тэмдэглэмээр. Олон ондоо ниһатанай хоорондоо үгөеэ ойлголсохо хэрэгтэнь искусствоһаа ойлгосотой, уян хэлэн үгы гэжэ бодото байдал харуулна. Бидэнэр, совет театрай ажал ябуулагшад, оорэдоо хилын саагуур ябахадаа энээниие бэе дээрээ үзэнэ, харанабди.

Болгарида гү, али Япондо, Финляндида гү, Афганистанда — хамаагүй хаанашье хадаа Лариса Сахьянова Петр Абашеев хоёрой П. Чайковскийн «Хун шубуута нуур» гэһэн баледһээ нэгэ хэһэг харуулхадань, ямаршье хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг хүнүүд бүлгал һайнаар ойлгодог, һайхашаадаг ёһотой. Искусствын хэлэндэ оршуулга хэрэггүй. Мүнөө театрай уласхоорондын үдэрэй тэмдэглэжэ байхадаа энээн тухай хэлэхэдэ аятай байна.

Гуша гаран оной үеэр байгуулагдаһан (тиихэдэ хүгжэмтэ драмын театр байгаа) Буряадай театрнуудай артистнар совет искусствын бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэд болон хилын саагуур аяншалжа, хани барисаа бэхижүүлдэг үүргэтэй болоһыень мартажа болохогүй. Энэ ушар хадаа Буряадай искусствын хүгжэные үшөө дахин гэршэлһэн баримта мүн болоно.

Бусад театрнуудтал адли манай оперо, баледэй театр Совет засагай 50 жэлэй ойдо ехэ бэлэдхэл хэжэ байна.

Энэ үдэр гурбан оперо, балет табижа театрай уласхоорондын үдэр тэмдэглэхэмнай. Композитор Дзержинскийн «Хүнэй хуби заяан» гэһэн оперо үглөөгүүр табигдаха. СССР-эй Арадай артист Л. Линховоин Андрей Соколовой роль гүйсэдхэхэ. Энэ бүтээл олониитэ харагшадай зүгһөө һайн сэгнэлтэ абанхай. Мүн ондоо городуудташье баһа иимэ сэгнэлтэ абаһан байгаа.

Элитэ ехэ совет композитор Д. Шостаковичой «Барышня и хулиган» гэжэ балет үдэшэлэн табигдаха. Буряадай композитор Б. Ямпиловай зохёоһон «Патетическая баллада»мүн энэ үдэр табигдаха юм. Эдэ гурбуулаа Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан бүтээлнүүд.

Ойн баярай жэлдэ табигдаха бүтээлнүүд гэбэл: композитор Холминовой «Анна Снегина» табигдаа, П. Чайковскийн «Мазепа», «Шелкунчик» гэжэ оперо балет хоёр бэлдэгдэжэ байна. Мүн Буряадай композитор Ж. Батуевай зохёоһон «Гэсэр» гэжэ балет табихаар бэлдэгдэнэ. Театрай балетмейстер А. Батубаева зохёон табиха, дирижерынь Аюша Арсаланов. Композиторнууд, Д. Аюшеев, Б. Ямпилов мүнөө үе сагай байдалда зорюулһан оперонуудые бэшэжэ байна. Эдэ бүгэдэнһөө гадна, манай театрай коллектив ойн баярай концертын ехэ программа бэлдэжэ байна.

И. ПРОХОНОВ, ород драмын театрай главна режиссер:

Жэл бүри мартын 27-до энхэ тайбан байдалда дуратайшуулай хонгёо хоолой дэлхэйн бүхы театрнуудай сценэ дээрэһээ зэдэлдэг болонхой.

Совет засагай эгээн ехэ һайндэртэ бэлдэжэ байһан харюусалгатай үе ерэед байна. Бидэнэр, искусствын хүдэлмэрилэгшэд, бүхы хүсэеэ ойн баярай бэлэдхэлдэ зорюулнабди. Мүнөө үеын хүниие харуулха гээшэ гол зорилгомнай. Энэ үедэ агуу багша В. И. Лениндэ хабаатай темэ үргэнөөр харуулагдаха. Табин жэл соохи совет хүнэй зохёон байгуулхы ажал, тэрэнэй үзэл бодол, тэрэнэй хэһэн алхам, ондоогоор хэлэхэдэ, юрын совет хүнэй хүгжэн дэбжэһэн зам үргэнөөр харуулагдаха ёһотой. Энээнтэй хамта ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ асуудал манай ажалда мүн лэ гол һуури эзэлхэ байна.

Эрхим зүжэгүүдые бэлдэх конкурсдо хабаадаха байһамнай ойлгосотой. Энээндэ бараг сохилдожо гараха хүсэлэнтэйбди, һанаа үнөөгөө зобонобди. Маанадтай хамта харагшаднай һанаагаа зоболсоно ёһоной.

Манай театрай түсэб тухай богонёор хэлэхэдэ иимэ: һүүлэй жэлнүүдтэ манай театр яһала һайн зүжэгүүдые табиһан байна. Энэ жэлдэ А. Штейнэй «Между ливнями» гэжэ зүжэг табигданхай. Октябриин революциин туйлалтануудые аршалан хамгаалхын түлөө арад зоной тэмсэһэн тэмсэл эндэ харуулагдана. В. И. Ленин түрүүтэй большевигүүд 1921 ондо Кронштадтахи буһалгаа дараха хэрэг ударидаһан байгаа. Эдэ бүгэдые энэ зүжэг харуулна. В. И. Ленинэй рольдо наадаһан артист Г. Карпейн ажал, юрэнхы дээрээ энэ зүжэгнай һайн сэгнэлта абаһан байна. А. ба П. Туровтанай «Перебежчик» гэжэ зүжэг. А. Салынскийн «Камешки на ладони» болон бусад зүжэгүүд ойн баярта зорюулагданхай.

С. Метелица Л. Никифоров хоёрой бэшэһэн «Павел Балтахинов» гэжэ пьесэ бэлдэжэ эхилдэбди. Манай театрай харюусалгатай зүжэг энэ болоно. Залуу революционер П. Балтахиновай рольдо артист И. Кутянский наадаха. В. И. Ленинэй рольиие Г. Карпей гүйсэдхэхөөр бэлдэнэ.

Буряадай оперо, баледэй театрай солистнууд — СССР-эй арадай артистка Лариса Сахьянова РСФСР-ийн Федерацийн арадай артист Петр Абашеев хоёр харинин үзүүлэн гүрэнүүдээр аяншалаа. Болгари, Германийн Демократическа Республика, Монголой Арадай Республика, Хитад, Монгол, Иран, Афганистан, Финляндиди гэдэг гүрэнүүдээр ябажа ерэһэн байна. Тингэхэдээ эдэнэр ородой классическа. совет (тэрэ тоодо буряад) баледүүдые харуулаа.

Композиторнууд Л. Книппер Б. Ямпилов хоёрой зохёоһон «Ангара гоохон дүүхэй» гэжэ буряадай баледһээ Ангара Енисей хоёрой ролиие Японой сценэ дээрэ гүйсэдхэхэдэнь буулгаһан фото-зурагые Петр Абашеев Лариса Сахьянова хоёр редакцида үгоо.

— Байгша оной апрель һарада совет искусствын ажал ябуулагшадтай хамта Канадын Монреальда болохо бүхэдэлхэйн выставкэдэ ошохобди, — гэжэ эдэ хоёр хоорэбэ Гадна Лариса Сахьянова май һара соо СССР-эй искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта Италяар аяншалха.

ТҮҮХЫН ХУУДАҺА ИРАХАДА...

Урдамнай хуушанай фото-зурагууд. Эдэ Буряадай литература, искусствын түрүүшын декадын үедэ буулгагдаһан. Һаяшаг байгуулагдаһан хүгжэмтэ драмын театрай артистнууд «Энхэ Булат баатар» гэжэ оперо, «Баир», «Эржэн» гэжэ хүгжэмтэ драмануудые бэлдэжэ декадада харуулаа бэлэй. Эдэ бүтээлнүүдыень харагшад ехэ һонирхоһон, мүн декададашье һайн сэгнэлтэ абаһан байгаа.

Хүгжэмтэ драмын театрай коллективэй түрүүшын декадын үедэ харуулһан «Баир» гэжэ хүгжэмтэ драмын нэгэ үзэгдэл, «Энхэ Булат баатар» оперодо наадаһан артистнууд эдэ хоёр зурагууд дээрэ харуулагдана.

«Энхэ Булат баатарһаа» «Игорь тайжа хаан» хүрэтэр — оперно искусствын хүгжэлтын зам иимэл даа, Буряад ороной искусствын хүгжэлтын түүхын хуудаһа ирахада.

«Баир» гэжэ хүгжэмтэ драмын 1-дэхи актын 1-дэхи үйлэһөө.

«Энхэ Булат баатар» гэжэ оперо. Элшэн сайдай рольдо М. М. Машаров, хаанай рольдо Б. М. Балдаков, элшэн сайдай рольдо Буряадай АССР-эй габьяата артист Ж. С. Пагбаин гэгшэд.

ХИЛЫН ГААНАҺАА

Франциин хабаадалгагүйгөөр

ВАШИНГТОН, мартын 24. (ТАСС). Апрелиин 18—20-до Вашингтондэ зарлагдахаар түсэблэгдэһэн СЕАТО-гой советэй сессидэ хабаадалсахаһаа Франциин правительство арсаба. Сэрэгэй энэ бүлэгтэ хабаадагдаг орэнуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй уулзалгада Франци оорынгоо түлоолэгшэдые эльгээхэгүй байһан тухайгаа хэдэн хоногой саада тээ Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министерство США-да мэдэсэһэн байгаа ха.

Франциин зүгһөө иимэ шиидхэбэриин абтаһаниие харааданабан, нютагай журналистнууд Америкэ Франци хоёрой хоорондохи харилсаанай саашадаа муудаха байһан тушаа үгэ хүүр гаргана. СЕАТО-гой советэй сессидэ Франциин хабаадалсахаһаа арсаһыень Вьетнамай асуудалаар США-гай политикые президент де Голль буруушаадаг байгаа.

Депутат Камэдын эрилтэ

ТОКИО, мартын 24. (ТАСС). Урда Корейн залуу хүбүүн Ким Дон Хи Японой засагаархидай шалгалтаар хуули бусаар хаалгаа оронхой. Тэрэ хүбүүе хаалгаһаань сүлөолжэ, өөрынь дурдаһан Корейн Арадай Демократическа Республика ошохо арга гаргажо тэрээндэ олгохо эрилтэ Японой парламентын депутат, социалист Такудзи Камэда мүнөөдэ правительствадаа хэбэ.

Ким Дон Хи Урда Корейдэ байһадаа Урда Вьетнам ошожо, америкийн эзэрхэг туримхэй дайнда хабаадахаһаа арсаад, Японой руу тэрьелһэн байна. Японой засагархид тэрэ хүбүүе хуули бусаар гэмнэжэ, нэгэ жэлэй болзороор түрмэдэ хааһан юм. Ким Дон Хи түрмэдэ һууха болзороо дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ Корейн Арадай Демократическа Республикада ошохо арга олгохо гүйлгатайгаар Японой засагаархидта хандаһан байна. Гэбэшье, Урда Корейн залуу хүбүүнэй гүйлта хангагдаагүй үлөө. Мүнөө тэрэ хүбүүн Нагасакийн префектурадахи тусхай лагерийн харуулһан доро байна.

Парламентын дээдэ палатын юридическэ комиссийн зүбшөөн дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, социалист Камэда Урда Корейн залуу хүбүүнэй хуби заяан тушаа Японой засаг хатуу, энэрхы бэшэ ябадал гаргана гэбэ.

Сомалиин правительствын гуйлта

МОГАДИШО, мартын 21. (ТАСС). Франциин Сомалида тохёолдоһон байдалые хаража үзэхэ ба энэ асуудалые Генеральна Ассамблейн тусхай сессийн зүбшөөн хэлсэлгэдэ табиха гуйлтатайгаар Сомалийн правительство ООН-ой генеральна секретарь У Танда хандаба.

Франциин Сомалида концентрационно лагерьнууд байгуулагдаад, тэндэнь 4 мянган сомалийцууд хаагданхай гээд Сомалийн Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын телеграмма соо хэлэгдэнэ. Франциин Сомалиие Франциин гүрэнэй мэдэлдэ үлөөхэгүйн түлөө тэмсэл ябуулдаг сомалийцуудта Франциин засагаархидай зүгһөө хэһээлтын хэмжээнүүд абтана.

Ливанда болоһон нюуса хэлсээн

БЕЙРУТ, мартын 24. (ТАСС). Ливандахи США-гай посольствода тон нюуса эрхэ байдалда Америкын дипломадуудай зүблөөн үнгэргэгдэжэ байна.

«Арабай зүүн зүгэй мүнөө үеын байдалые зүбшөөн хэлсэлгэ гус зүблөөнэй гол асуудал болоо», — гээд эндэхи газетэ заана. Энэ райондо Каир болон Дамаскын нулөө ба сүлөөрэлгын политикада эсэргүү тэмсэл шангадхаха хэрэгтэ зүблөөндэ хабаадагшад гол анхаралаа хандуулаа.

Сэрэгэй хүсөөр урбалта хэбэ

ЛОНДОН, мартын 24. (ТАСС). Сьерра Леонедэ армийн офицернүүдэй бүлэг урбалта хэжэ, гүрэнэй засаг гартаа абаба. Фритаунаһаа Рейтер агентствын корреспондентын мэдэсэһэнэй ёһоор, оронойнь зэбсэгтэ хүсэнүүдые командалагша Дэвид Лансана гэгшэ түрмэдэ хаагдаа. Тэрэшэлэн түрүүн премьер-министр байһан Альберт Маргаи, мүн оппозицийн толгойлогшо Сиака-Стивенс мартын 19-дэ үнгэргэгдэһэн һунгалтын һүүлээр шэнэ правительствын толгойлогшо болоод байтараа, баһа түрмэдэ хаагдаба. Армийн офицернүүд подполковник Эмброузо Генда гэгшээр толгойлогдоһон тусхай национальна Совет байгуулба.

Советэй гэшүүн майор Чарльз Блэйк советэй гарта гүрэнэй засагай ороһон тухай соносохо зуураа, хүсэндөө байһан конституци болюулагдаба, политическэ бүхы партинууд хориглобо, орон дотор политическэ ямаршье ажал ябуулга баһа хориглобо гээд мэдүүлһэн байна.

ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭНЭ

...ын секретарь С. Н. Щетинин мэдэсэ. Хэрбээ 1958 ондо ашагта...ламалай, ой модоной һалбаруудые эгээл лэ ехээр хүгжэнги...гаа һаа, мүнөө энергетикэ, химическэ промышленность пилээдөөр хүгжөө.

Долоон жэлэй турша соо 350 гаруу шэнэ предприяти, цех болон үйлэдбэринүүд бариндажа, ...лалгада үгтоо. Промышленна продукцийн хэмжээнэй бүхы дээрө хоёр дахин нэмэһэн байгаа ...ань, электроэнерги гаргалга 6 ...лин, химическэ, нефтехимическэ промышленностийн продукци 6,8 ...лин нэмээ. Мүнөө үедэ продукцийн 64 шахуу процентнь машинаа, бүтээлгын, химийн, энергетикийн, ой модоной болон модо болгожо ...ааруулгын промышленностяар гаргадана.

Ангарын хямда сэнтэй электроэнергиэ хэрэглэгдэжэ, Эрхүүгэй заводто алюминий гаргагдадаг болоо. Шэнэ алюминийн заводой хүсэлдөөр хүдэлдэг болоходо, область...ыз үнэтэ металл ехээр гаргадаг ...болоо.

Зүүн Сибирьтэ хара металлургийн ...ийлгэлгаха, Тайшедтэ металлургическа комбинат бариха проект зохёогдонхой. Бэдэржэ олдоһон рудагай нөөсэ энэ комбинадые олон жэл соо хангаха байна. Эрхүүгэй областийн, Красноярска хизаарай геологууд һүүлэй үедэ рудагай шэнэ уурхайнуудые элирүүлэн олоһон байха юм.

Тайшедэй металлургическа завод барихада таарамжатай, бариха шухала байһан тухай Эрхүүгэй политехническэ институдай профессор геолого-минералогическа науканудай доктор М. К. Косыгин үндэһэлэн баримталжа, үгэ хэлээ

ШЭНЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛНҮҮД, ШЭНЭ ИНСТИТУДУУД

Мүнөө Эрхүүгэй научна центртэ 8 академическэ институт орологсоно гээд СССР-эй Науканудай академийн гэшүүн-корреспондент М. М. Одинцов тэмдэглээ. Газар тухай эрдэм ухаан, химийн болон биохимийн, энерго-математическа шэглэлэй эрдэм ухаан тэндэ түлөөлэгдэнхэй. Энэ центртэ 800 гаран эрдэм ехэтэй мэргэжэлтэй, тэрэ тоодо СССР-эй Науканудай академийн долоон академигүүд, гэшүүн-корреспондентнүүд, 22 науканууудай доктор, 227 кандидат хүдэлнэ.

Зүүн Сибирийн, ороной бусад районуудай экономикын шухалын шухала һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ, мүнөөнэй эрдэм ухаанай шухалын шухала теоретическэ асуудалнуудые тодорхойлон шэнжэлэлгэдэ Эрхүүгэй эрдэмтэд элитэ туһа нэмэри оруулалсана.

Томо энергетическэ системэнүүдые ашаглаха гурим нарижуулан һайжаруулха талаар, Советскэ Союзай түлишын энергетическэ балансые үндэһэлэн баримталха, тооложо үзэхэ талаар энергетическэ институдта шэнжэлэлгэнүүд хэгдээ.

Уксусна альдегидые — химическэ индустрида хэрэгтэй шухала продукциие абахада экономическа талаараа үгаа ашатай туһатай шэнэ арга органическа химийн институдта зохёогдоһон байна.

Ангара шадарай нютагуудые, гэрэшэлэн Шэтын областийн задэй рудагай томо уурхайтай Удоканг гэжэ районие үргэлжэ дээрэнь шэнжэлэлгэдэ Сибирийн болон Алас-Дурна зүгэй географийн институдай коллективэй хүсэлэд оролдолго зорюулагдаһан байна. Удоканай уурхайе ашаглалга эхилхээ байна. Мүнөө үедэ институдай ехэ экспедиция Обь-Иртыш шадарай нютагуудта хүдэлжэ байнхай. Тэндэ нефте-газай шэнэ уурхай олдоо.

Зүүн Сибирийн үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэһөө уламжалан гараһан угаа олон янзын бүхы асуудалнуудые Эрхүүгэй научна центрэй институдууд хүсэдөөр шэнжэлжэ урдихэгүй байна. Тиимэһээ научна шэнэ коллективүүдые — тоололгын центртэй математикын, физико-техническэ, горнорудна, электрохимийн, агрохимийн, экономикын болон социологийн институдуудые байгуулха шухала болоно.

А. ГАЙДАЙ.

(ТАСС-ай корр.).

Һаяшаг Буряадай драмтеатрай коллектив мэдээжэ испан поэт, драматург Федерико Гарсиа Лорку гэгшын «Дом Бернарды Альбы» гэһэн суута зүжэгые бэлдэн табижа, харагшадые һоннрхуулаа, саашадаашье һоннрхуулхань дамжагүй.

Пьесын гол герой Бернарда Альба гэжэ эхэнэр гэр соохи байдалаа имагтал урданайхяар барина. Тиимэһээ түрэл басагадаа хайшаашье хазагад гэхын аргагүйгөөр байлгажа, зангыень мүльһэжүүлһэн юм. Тингэбэшье басагадынь бэе бэедээ тон адлирхуу бэшэ, онсо өөрэ абари зантай тула, түрэл эхынгээ хэтэрүү занда дурагүйдэжэ эхилэ.

Жэшээлбэл, Адела гэжэ басаганиинь гэр доторхи һуудал байдалаа үндэһөөрнь хубилгахаар оролдоно. Хэды тиимэ ойлгомжотой байбашье, өөрыгөө гартаа барижа шадана, инаг дуранайнгаа урдаһаа шармайн дүүлинэ.

Энэ зүжэгород хэлэн дээрэ табигдаа. Классическа репертуарай онобшые оложо, манай театрайхид онсо өөрын түхэл маягтайгаар бэелүүлжэ шадаһандань сэхэтэ баясамаар.

Энэ зүжэгые БурАССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Н. Логачев бэлдэһэн байна. Гол рольнуудтань РСФСР-эй габьяата артистка М. Н. Степанова, БурАССР-эй габьяата артистка С. Халтагарова, Л. Абушеева, З. Базарова, И. Доржиева, С. Санжимитыпова гэгшэд наадаһан байна.

Зураг дээрэ: «Дом Бернарды Альбы» гэһэн пьесын нэгэ үзэгдэл харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БААТАР ХҮБҮҮДЭЙ ХУБИ ЗАЯАН

СОВЕТ ЭРЭЛХЭГ хүнүүд — Номгон далай дээрэ залуураа алдаһан самоходно баржаар 49 хоног соо тамаһан дүрбэн сэргэ-шэ хүбүүд — А. Зиганшин, Ф. Поплавский, А. Крючковский болон И. Федоров гэгшэдэй абарагдаһаар март һарада до-лоон жэл болобо. Мүнөө Асхат Зиганшин болон тэрэнэй нүхэд хаана, юу хэнэ гээшэб? Энээн тухай Камчаткын журналист Н. Ильенкын хөөрөөн доро толилогдобо.

* * *

ТЭДЭНИЙЕ үдэр бүри багахан автобус үглөөнэй табан час багаар Ораниебаумска пристаньдэ асардаг. Тэндэ бүшсаараа тадэнэр катер дээрэ гараад, зали абахаар хэбтэдэг. Үглөөнэй сэгээн маные һэтэлжэ, катерайнгаа Кронштадт хүрэжэ ерэхэдэ, мүнөөхи хоёрнай һэрижэ, корабльнуудтаа гаража ошодог.

Эдэ хоёроймнай нэгэдэхинь «Т-36» гэжэ самоходно баржын командир байһан, мүнөө үедэ туһалагша судныи ахалагша механик Асхат Зиганшин мүн. Харин нүгөөдэнь Филипп Поплавский. Тэрэ мүн лэ туһалагша судна дээрэ хүдэлмэрилнэ. Филипп олон һарын туршада Африкын эрьенүүд шадар тамаралгада ябаһанаа һаяшаг ерээ.

Анатолий Крючковский «Ленинская кузница» гэжэ Киевэй заводой ахалагша механигай таһагта ажаллана. Тэрэ Иван Федоровтой үргэлжэ бэшэлсэдэг. Һаяшаг би Благовещенскдэ ажаһуудаг Иванайда ороо һэм. Ивантан хүбүүн басаган хоёртой. Асхадтан, Анатолитан басагатайнууд. Филипптэн хүбүүтэй болонхой юм.

Иван Благовещенскын үһан замай училищи дүүрэгэд. Хабаровскда хүдэлмэрилхөөр минии ерэһэн үдэр томилоодоод байгаа һэн. Урда тээнь Иван үбшэлөөд һуралсалаа таһалдуулаа юм. Удаанкит агналгын «Дальний Восток» гэжэ баазы дээрэ ажаллаһанайнгаа һүүлээр училищяа дүүрэбэ ха юм.

Иван Федоровтой уулзахадаа, дүрбэн хүбүүдтэй одоошье барантайнь уулзажа, тэдэнэй баатаршалгын зарим тэды, үшөө үншагшадта мэдэгдээгүй ушарнууд тухай һуража абаха арга олдоо һэн.

* * *

Юрэ бусын ушараар дэлхэйг тойрожо ерэһэнэйгээ удаа дүрбэн хүбүүд частьдаа бусаа һэн. Уданшьегүй тэдэнэй албан дүүрэжэ, саашадаа баран һураха гэжэ шинидэһэн. Тиигээд Иван Федоровһоо бэшэнинь М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Ораниенбаумска далайн училищида орохоёо Балтин далай зорёо һэн. Асхат частьһаа шимэ справкатай ябаа: «1959 оной сентябрин 1-һээ 1960 оной июлин 20 болотор буксирна катернуудай бүлэгтэ 100 тоннын үһа турисэтэй самоходно-десантна баржын старшина нэрэ эрэгтэйгээр алба хэһэн Зиганшин Асхат Рахимзяновичта үгтэнэ. Албанайнгаа үедэ навигационно оһол алдуу нэгэтэшье гаргаагүй». Иимэ документтэйгээр дүрсэгдэгша училищида орохоодо гэмгүй ха юм.

„Асхат нюргаар дунда эзргын байба. Мэндэшэлэлдэбэди. Тэрэ номгон даруу нюдөөр намайе анхаралтайгаар шэргэһэйнгээ удаа өөртөө тон дүгэ юумэн тухай хөөрэжэ захалба. Училищин курсантнуд үдэр бүри теоремэнүүд болон формулануудые сэзэжэлдэн шудалжа Толстойн, Чеховэй геройнууд тухай арсалдадаг, шулэгүүдые сэзэжэлдэдэг, мүн бэшэддэшье туршадаг юм. Тэдэнэр ород хэлэнэй бэшэлгын дүримүүдые шудалхаһаа гадна, англи хэлэ ороллосотойгоор үзэнэд. Асхат адресымни бэшүүлхээ хармаанһаа блокнодоо гаргажа намда һарбайба. Хуудаһануудыень нэхэнэб. «Далита үгэнүүд» олоор, тодоор бэшэгдэнхэй. Үдэрэйнь гурим, хэшээлнүүдэй расписани болон группынхидай список (Асхат группынгаа старостата юм), мүн ямаршьеб формулануд, адресууд һубарилдан жэрынэ... Нэгэ үеөөр хэлэбэл, ажал хэрэгээр дүүрэн хүнэй гарай дэбтэр мүн байба.

Хэшээлэй һүүлээр казармадень ерээ һэм. Курсантнууд тэрэнээ далайнхяар кубрик гэжэ нэрлэдэг. Асхадай орон Крючковскинхитой зэргэлээд байба. Тээ саанань Поплавский унтадаг. Тойроод корабль дээрэхидэл ариг сэбэр. Асхат Поплавский хоёр анги хэлээр номоо үзэжэ байбад. Курсантнууд энэ хэлэндэ илангаяа оролдосотойгоор һуралсадаг. Тездшье ямар нэгэн хари хэлэ һайн мэдэхэгүй һаа, ямар моряк болохобши?..

—Нэгэ научно-шэнжэлэлэгын институдһаа түлөөлэгшэ ерээд, намайе һалшаг училищимнай һуралсалай таһагта оддаа һэн,— гэжэ Асхат хөөрөө үргэлжэлүүлэв. Хишарынь хадаа аюулай тохеолдоһон тухай баржа дээрэһээ маанадай бэшэһэн бэшэг Камчаткыгорье шадарһаа олдоо гэжэ хэлээ юм. Тезд тэрэ бэшэгынь худал байшоо. Юундэб гэхэдэ, бидэ тиимэ бэшэг бэшэдэ булгадаа гараа табяа балэйбди. Харин энэ бэшэгынь гансал минии гар табилгатай.

— Манай бэшэг бэшэ,—гэжэ хэлэгэ гэбэ.

Тус училищида дунда һургуулитайшуул абтадаг. Гэбэшье эдэ гурбанай далайн хэрэгтэ ехэ дүйтэй болоһон хадань лэ абаа ха юм.

Би хөөрэлдөөгөө «гол руунь» эбүулхаяа хүсэжэ, корреспондентнүүдтэ үшөө юу хөөрөөгүй һэмта гэжэ асуубаб.

— Дуратай һаатнай,—гээд Толя үлэ мэдэг минэржэ,— американецуудай лажа бидэнние өөһэдынгөө шажан мүргэлдэ оруулхые һэдэһэн тухай хөөрэхэм,—гэбэ.

...«Кирсардж» дээрэ һэн: Америкынхид манда Герик гэжэ нэрэтэй оршуулагшанние томилоо бэлэй. Тэрэ үһан ород хэлэтэй байгаа. Америкын посольствода аяар хоёр жэл соо Москвада ажаһуулһан хүнби гэжэ байгаад үгэлнэ. Бидэнние хүхеэхэ гэжэ тиидэг юм һэн гү— бү мэдэе. Удаань авианосецой командирай манай баржые адаглибашье, яашье дүтэ ошожо үгэхэгүй байһыень «тон нюусаар» хэлээ һэн. Юуб гэхэдэ, ородой «хибилгаашуул» тэнэлжэ болохо гэжэ айһан байгаа ха. Гэбэшье тэрэ үедэ авианосец дээрэ ябаһан эскадрые командалагшын «хамаг аюул лавский хоёр анги хэлээр номоо үзэжэ байбад. Курсантнууд энэ хэлэндэ илангаяа оролдосотойгоор һуралсадаг. Тездшье ямар нэгэн хари хэлэ һайн мэдэхэгүй һаа, ямар моряк болохобши?..

—Нэгэ научно-шэнжэлэлэгын институдһаа түлөөлэгшэ ерээд, намайе һалшаг училищимнай һуралсалай таһагта оддаа һэн,— гэжэ Асхат хөөрөө үргэлжэлүүлэв. Хишарынь хадаа аюулай тохеолдоһон тухай баржа дээрэһээ маанадай бэшэһэн бэшэг Камчаткыгорье шадарһаа олдоо гэжэ хэлээ юм. Тезд тэрэ бэшэгынь худал байшоо. Юундэб гэхэдэ, бидэ тиимэ бэшэг бэшэдэ булгадаа гараа табяа балэйбди. Харин энэ бэшэгынь гансал минии гар табилгатай.

— Манай бэшэг бэшэ,—гэжэ хэлэгэ гэбэ.

Тус училищида дунда һургуулитайшуул абтадаг. Гэбэшье эдэ гурбанай далайн хэрэгтэ ехэ дүйтэй болоһон хадань лэ абаа ха юм.

Би хөөрэлдөөгөө «гол руунь» эбүулхаяа хүсэжэ, корреспондентнүүдтэ үшөө юу хөөрөөгүй һэмта гэжэ асуубаб.

— Дуратай һаатнай,—гээд Толя үлэ мэдэг минэржэ,— американецуудай лажа бидэнние өөһэдынгөө шажан мүргэлдэ оруулхые һэдэһэн тухай хөөрэхэм,—гэбэ.

...«Кирсардж» дээрэ һэн: Америкынхид манда Герик гэжэ нэрэтэй оршуулагшанние томилоо бэлэй. Тэрэ үһан ород хэлэтэй байгаа. Америкын посольствода аяар хоёр жэл соо Москвада ажаһуулһан хүнби гэжэ байгаад үгэлнэ. Бидэнние хүхеэхэ гэжэ тиидэг юм һэн гү— бү мэдэе. Удаань авианосецой командирай манай баржые адаглибашье, яашье дүтэ ошожо үгэхэгүй байһыень «тон нюусаар» хэлээ һэн. Юуб гэхэдэ, ородой «хибилгаашуул» тэнэлжэ болохо гэжэ айһан байгаа ха. Гэбэшье тэрэ үедэ авианосец дээрэ ябаһан эскадрые командалагшын «хамаг аюул бэе дээрээ даажа абаһанһаа» болоожо бидэ абарагдаа зон хабди.

Удаань бидэндэ нааг дуран, алуур тонуул тухай кино харуулаа һэн.

Нэгэтэ манай байрладаг каютада далайн сэргэсэ хубсаһатэй аад, дээгүүрнь жэгтэй нэмэргэ хэдэрһэн хүн ороо ерэбэ.

— Господин Капеллан (США-гай үһан болон ябаган сэргэтэ шажанай алба чбуудаг хүн. Д. И.) таанадые кораблиин мүргэлэй газарта ирина,— гэжэ оршуулагша хэлэбэ. Энхэ мэндэ абарагдаһанайнгаа түлөө совет сэргэшэд бурханда мүргэхэгүй юм гү гэжэ господин Капеллин бидэнһээ асуубан байгаа.

Бидэ гайхангяар шэргэлсээд абаабди. Удаань Асхат:

—«Комсомолуудай бурханда шүтэдэггүй юм, — гэжэ зохидоор ойлгуулаа һэн.

— Совет солдадууд түрүүшээр эшэжэ, гайхажа болоо, эдэ бүгэдые ойлгоноб. Тезд хүнэй зам хүндэр, нүгэлтэй юм. Гансал бурхан гээшэ сэсэн, бүгэдые илагша мүн гэжэ господин Капеллан дахин ерэхэдээ хэлээ бэлэй. Тезд энээнһээнышье үрэ гараагүй һааб даа.

...Асхадтай һүүлдэ уулзахадаа, Ленинградай үйлсөөр ябажа, Камчатка тухай асуудалнуудые һайса һураа һэм. Тиихэдэ би Камчатка түрүүшынхээ ошохоёо байгааб.

Үдэшэ боложо байхада Суворовой музейн хажууда хахасаха дээрээ:

— Камчаткын үншагшадта хэдэн үгэ бэшэжэ үгыт,— гэжэ Асхадта хандаа бэлэйб.

Тэрэ уринаар миһэржэ блокнодыем абамсаараа шигэжэ бэшээ һэн: «Камчаткада халуун мэндые хүргэнэб. Шэмэрүүн уларилаараа хүнние хатуужуулжа, тэдэнэй ажабайдалда нугаршагүй зориг түрүүлдэг танай хизаарта алба хэһэмни намда мартагдашагүй».

Н. ИЛЬЕНКО.

Ломоносово — Камчатка — Улаан-Үдэ.

ЗАМДА МОРДОБО

Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай бүлэг студентнэр Улаан-Үдэ — Хамар Дабаан гэһэн холын аяншалгада мордобо.

Тэдэнэр институдайнгаа физкультура, спортын факультедэй багша И. Л. Альиманай ударидалга доро аян замайнгаа 900 модо зайе 10 үдэр соо ябажа гараха зориг-готой.

Аянда зоригшодой дунда биолого-химическэ факультедэй 3-дахи курсын студент О. Монгуш бии. Энэ басаган институдай аянша-туристнуудтай хамта гурбадахи жэлээ холын аяншалгада гараба.

В. ЧИМИТОВ.

„СОВЕТ ЗАСАГАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ“ ГЭҺЭН ФОТОКОНКУРС

Шадал мэдүүлэн... Н. ФЕДОТОВОЙ фото.

Ахын голдо. Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ХҮН ЗОНОЙ БҮХЭСОЮЗНА БҮРИДХЭЛ ХЭХЭ ГЕНЕРАЛЬНА РЕПЕТИЦИ

Манай орон дотор хүн зоной бүхэсоюзна бүридхэл 1969 оной январь һарада хэхэ гэжэ шиидхэгдээ. Гүрэн түрын ехэ удха шанартай энэ хэрэгые үнгэргэхэ генеральна репетиц мартын 23-да эхилээ.

— Туршажа үзэхэ бүридхэл хэхын тулада ороной юһэн ондо ондоо районууд шэлэн абтаа,—гээд СССР-эй ЦСУ-гай хүн зоной бүхэсоюзна бүридхэл хэхэ управленийн начальнигай орлогшо Г. М. Максимов ТАСС-ай корреспондент Д. Смирнов һануулаа. — Эдэ районууд СССР-эй хүн зоной гол онсо шэнжэнүүдые—тэрэнэй олонациональна байлгые, экономическа болон соёл культурын ажабайдалые шилээд хүсэдөөр харуулжа шадаха байна,—гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Иимэ үргэнөөр хогдэһэн туршалгын хүдэлмэри хүн зоной бүхэсоюзна бүридхэл хэхэ программые нарижуулан һайжаруулха, анкетэнүүдэй асуудалнуудай хэр зүб байһые шалгаг тодорхойлхо, бүридхэлшэдэй хэхэ хүдэлмэриин таарамжатай хэм хэмжээе элирүүлхэ, эмхидхэлэй асуудал шиидхэхэ арга отгохо байна.

Туршажа үзэхэ зорилготой бүридхэл мартын 23-да эхилээ. Зүгөөр хэдэн үдэрэй урда тээ бүридхэлшэд олон байрануудта ошожо, тэдэнэй эзэдтэ бүридхэлэй хуудаһануудые үгэһэн байна. Энэ хадаа шэнэ зүйлнүүдэй нэгэн болоно. Өөһэдөө бүридхэлдэ орохо онол арга гэдэгые статистика анха түрүүнээ шалгаг туршажа үзэхэнь: хүн зоной дүрбэнэй гурбан хүбиг блаканнуудай асуудалнуудта өөһэдөө бэшэжэ харюу үгэхэ байна. Тиимэһээ үнгэрэгшэ бүридхэлэйхитэй жэшэбэл, бүридхэлшэдэй хүдэлмэри нилээд ехээр нэмэхэ байна. Тэдэнэр городто долоон зуу хүрэтэр, хүдөө тосхонуудта зүргаан зуу хүрэтэр хүнние бүридхэлдэ абаха болоно.

Бүридхэлэй үедэ урда тээнь хүнэй наһан, гэр бүлын байдал, эрдэм, национальность, түрэлхи хэлэн, хүдэлдэг газар болон мэргэжэл тэмдэглэн абтадаг байгаа. Мүнөө эдэ мэдээнүүд статистикада үшөөл дутамаг байна. Тиимэһээ мүнөөнэй бүридхэлэй үедэ хүн зон шэнэ, нэмэлтэ асуудалнуудта харюусаха ушартай болоно.

Бүридхэлэй хуудаһанда, түсхайлбал, хүнэй байрда, тэрэнэй хэр болбосон байлгада хамаатай шинэ оруулагдаха. Хүн зоной иншэ тиишээ ябажа, нютагаа һэлгэлгые тодорхойлхо зорилго мүн лэ табигдана. Һүүлшын бүридхэлһөө хойшо үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо хүнэй һэлгэжэ шадаха байһан газар нютагууд тоологдохо зэргэтэй болоно. Энэнь ороной хүдэлмэриин хүсэнэй нөөсые элирхойлхэ хэрэгтэ угаа шухала удха шанартай. Бүлын гэшүүдэй тоое, нарайлалгые наринаар тодорхойлхо хэрэгтэй. Тиимэһээ жэшээлхэдэ, хадамда гараһаар хэды жэл болообта, хэды үхибүүтэйбта гэһэн асуудалнууд эхэнэрнүүдтэ табигдаха байна. Ажабайдалһаа уламжалан, анкетэдэ ямар нэгэн ондоошье занабаринууд оруулагдажа болохо байна даа.

Ороной бүхы юһэн райондо туршалгын бүридхэл үнгэргэхын тулада бүридхэлдэ абалгын таһагууд, инструкторнуудай болон бүридхэлшэдэй участогууд эртэнһээ байгуулагданхай. Хаа хаанагүй семинарнууд үнгэргэгдөө. Хүн зонтой хөөрэлдөө үнгэргэхын тулада хоёр мянга шахуу хүн гараһан байна. Тэдэнэр найман үдэрэй (мартын 23-һаа 30 хүрэтэр) статистикын гүйлгаар 900 мянга тухай хүнтэй хөөрэлдөө хэхэ байна.

Орон дотор туршалгын бүридхэлэй яажа эхилһые һонирхоһон ТАСС-ай корреспондентнүүд Г. М. Максимовай хөөрөөе нэмээн хүсэлдүүлнэ.

Жэшээлхэдэ, Москвагай областийн Наро-Фоминска райондо олон тоото айлшад—РСФСР-эй 14 областийн, автономито республикын, мүн Белоруссийн статистическэ эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ерээ. Хүн зонние бүридхэлдэ абалгые болотоор эмхидхэлгые шэнжэлхэ зорилгоор тэдэнэр эндэ ерэһэн байха юм.

Районийнень статистигуудай шэлэн олоһондо Эрхүүгэй областийн Зиминскэ районой хүн зон ехээр һаналаа ханаги. Бишыхан Зима байгаалийнгаа онсо эрхэ байдалаар, экономико болон соёл культурынгаа гол шэнжэ шанараар агуусхэ Сибириие элеэр харуулдаг гэжэ тэдэнэр хэлэнэ.

Харин бүридхэлшэдтэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Ангар шадар эртэ хабар боложо зам харгынууд уһа шабартай болонхой. Тиимэһээ һуурин газарнуудтай холбоо байгуулхань бэрхэтэйшэг болонхой. Зүгөөр энээчние районой партийна болон советскэ организацинууд хараадаа абаһан байгаа. Бүридхэлшэдтэ шухала болохо транспорт үгтэнэч байха юм.

Донецко областийн Ясиноватска, Целиноградска областийн Макинска, Таджигай ССР-эй Курган-Тюбинскэ, Ставропольско хизаарай Карачаевска районуудай хүн зон бүридхэлшэдые угаа хүндэтэйгөөр үгтан хүлеэнэ. Латвийн Туҳумска районой хүн зон СССР-эй ЦСУ-гай хэрэглэһэн шэнэ онол аргые һаналаа ханангяар үгтаа: анкетэнүүдые тэдэнэр дуратайгаар өөһэдөө гүнсэдхэнэ.

Асуудалнуудтань харюусагдаһан бүридхэлэй хуудаһан бүхэн һүүлшын бүридхэлһөө хойшо совет хүнүүдэй хуби заяанда болоһон хубилалтануудые харуулжа үгэнэ. Гансахан жэшээ дурдая. Бакугай Кировскэ райондо ажаһуудаг Муслим Пулатов 40 жэлэй турша соо үрэмдэгтын мастераар хүдэлөөд, пенсиндэ гараа. Тэрэнэй ехэ басаган Никя университет дүүргээд, мүнөө һургуулида азербайджан хэлэ болон литературые заана. Шаргия эрдэмтэ-химик болонхой. Тэдэнэр хоюулан хадамда гараад, үхибүүдтэй болонхой.

Фанз хубүүнийнь, Лятифа басаганийнь нефтийн болон химийн институдта һурадаг, Афиз хубүүнийнь Сумгаит орожо хүдэлхэ зуураа, мүн техникумдэ һурана. Пулатовай эгээн бага хоёр үхибүүдынь—Кямал ба Фируза мүнөөдөө һургуулида ябажа байнхай.

Горький городой автозаводско районһоо абтаһан мэдээсэлнүүд һайн хубилалтануудай болоһон тухай гэршэлжэ үгэнэ. Үнгэрһэн долоон жэлэй турша соо энэ хүдэлмэришэдэй районой зоной тоо дала мянган хүнөөр олон боложо, мүнөө дүрбэ миллиондо хүрөө. Автозаводийхидто зорюулагдажа, байрын олон гэрнүүд магазинуудтайгаар, культурно-ажаһуудалай эмхи зургаануудтайгаар баригдажа, хэдэн олон мянган бүлэ эдэ байрануудта ороо. Автозаводой посёлок олон областной центрнүүдһээ томо болонхой.

Гансахан энэ жэшээ бүридхэл хэлгын ямар ехэ удха шанартай байһые эли тодоор харуулжа үгэнэ: өөрынгөө хүн зон тухай бүхы юумые оромнай мэдэдэг байха ёһотой бшуу.

ГАЙХАЛТАЙ ДУЛААН

(Агрометеорологой тэмдэглэл)

Мартын үнгэрһэн арбан хоногто республикымнай газар дайда дээрэ сэлмэг, һалхигүй, урдань хэзээдэшье үзэгдөөгүй гайхалтай дулаан байба. Республикын урда ба түб районуудта арбан хоногой дунда зэргын хүйтэн 2—5, хойто болон зүүн-хойто районуудта 7—11 градус байгаа Арбан хоног соо агаарай дунда зэргын температура нормоһоо 8—9 градусаар дээшээ байһан. Мартын хоёрдохи арбан хоногто үзэгдэһэн юрэ бусын шимэ дулаан уларил һүүлэй 67 жэл соо (1900 оной хойшо), түрүүшынхээ болоо.

Арбан хоногой эгээн хүйтэн үдэрынь мартын 11-нэй үдэр байһан. Тэрэ үдэр үглөөгүүрынь олонхи нютагуудта хүйтэнэй дээдэ заха 15—20, тиихэдэ хойто районуудта 29—32 градус хүрэлэн байна. Һүүлшын үдэрнүүдтэ үриннай ами ехээр ороо. Илангаяа арбан хоногой хоёрдохи хахадта гэхэ гү, мартын 15, 17, 18-най хүдэрнүүтэ республикын урда захыг хахадта сүүдхын дунда зэргын температура 0 градусые түрүүшынхээ дабажа, 1—2 градус дулаан болоһон байна. Агаарай бүри дулаан температура 6—10 градус хүрэлэн байха юм. Газарай хүрьһэн дээгүүрхи дулаан 16—20 градус болоо. Тиигэжэ арбан хоногой 8—9 үдэрынь дулаан байба.

1—5 миллиметр хэммэтэй сайһан республикын эгээн урда захын ба мүн Баунтын, Ярунын, Баргажанай аймагуудта ороһон байна. Горитойхон сайһан Байгалай хойто эрьеэр — Нижне-Ангарскда ороо.

Арбан хоногой һүүлээр, зарим газарта тэрэнэй тэнгээр хээрын, тала дайдын сайһан хайлажа, хиргаа. Зула хадаархи сайһан эрэлээ. Гэбэшье Хамар-Дабаан, Улаан-Бургаас ууланнуудай сайһан балай хүсэлөөгүй. Тэрэ үедэ Ярунын аймагай хойто захаар 12—16 сантиметр зузаантай сайһан хэбтэһэн байна. Тиихэдэ Баргажанда, Горячинскда 45—55 сантиметр, Нижне-Ангарскда 64 сантиметр сайһатай байба. Эдэ нютагуудта урда арбан хоногойхиноо сайһан чэгэ баги нэмэһэн байгаа.

Байгша оной мартда ехэ дулаан байһанһаа хабарай шэчжэ эртээр үзэгдэбэ.

Һарын тэнгээр тала дайдаар жэргэмэл шубуунай дуугарха дуулдаа. Зарим газарта ногаг тууп ерээ.

Урда аймагуудай хада уулын энгэр майла, нарууль газарнуудта хиаг, үрмэнэ болон бусад ногоо бултайжа эхилэнхэй.

Арбан хоногой һүүлээр гол горход шадарай бургааһан үргэлжэдөө гүлгэлбэ.

Ин. КОТОВ.

ЗАЛУУ УРАН ЗОХЕОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИИЕ УГТУ

Цырен-Дондок ХАМАЕ

АГА ТУХАЙ АЯЛГАҺА

Нэмжээн, нэлэнхы үлгэн
нэмжээн,
Нюдэ алдама гүбгэнэһэн
зэрэлгээн;
Моришой хурдаар захадань
гаража.
Мүндэртэ һүни зүгөө
олошогүй, —
Миндаһан залаата нютаг лэ Ага
Тэнгэриин хүхэльбэ хүрэшэгүй
үндэртэ
Гэргэд һара талынь энгэртэ —
Залуухан бэрнин һинхэ мэтэ,
Заяан дурантаяаб эндэ хэтэ,
Золтой зоной үлгы болоһон Ага

БУЛЖУУХАЙ

Томомол торгон гэзэгэсэ
Толо татуулан хаялжа,
Нинидэмэл хоёр нидхэеэ
Наран тээшэ дэбюулжэ;
Алаг сээжын оёорһоо
Аялга дуугаа тэһэлжэ,
Аглаг талаар дэбэргэн,
Аялгалжа байхадаш:
Буряад оронойм булжуухай,
Борохон жэгүүртэ булжуухай,
Бодотол бэеэрээ байнаш даа, —
Бодожол баясан һуугаа һэм.

* * *

Үльгэр домогто хэлсүүлэн
Үлзы хэшэгтэ нютагааршни,
Элеэ боложо элнигүй,
Эрбээхэй боложо нинидүүжэм.
Онон мүрэниин һаргааһан
Отторгой болоод үзүүжэм.
Хүбүүдэйш дура буляаһан
Хүүхэн болоод түрүүжэм.
Ухаа тооһо хүдэлһэн
Улаан зудай тулаа һаа.
Ангаһан талын умдалһан
Аадар болоод оруужам.
Арзын хатууда гэнэдэжэ,
Алхам буруу гэшхээ һааш,
Аршалан шамай абаха
Абаш болоод байгуужам.
Эрхын эмэреэ туршахаа
Эрлиг хаанай һэдээ һаа,
Эрэлхэг хүбүүдыш эльгэлһэн,
Эхэш болоод байгуужам.

УРДА АГА

Уулал хадаар намхан
Урдал Агаар ябаа һэм.
Уладаар угаа номхон
Уян байһынь мэдээ һэм.
Таабайн иаһанай хүнэй
Төөлэй баряад ерэхэдэнь,
Таамаг урдын заншалай
Таабариинь таажа абаа
Дуун тэндэ зэдэлээ.
Дуум тэндэ эхилээ.
Хонгор һүни бэлэй.
Ходол хүхиһэйб гэхээр.
Мансиин Юван*) мантай
Мэндээе хэлсээд һуугаа.
Татаал омог, обтой
Түрэл һайхан дуугаа.
Тэндэ сохилоо манай
Эгшэ үнэн зүрхэн.
Урда Агын зоной
Уряал хүндынь тэбшэн,
Ай, яаһан сэлюун нютаг
Айраг тараг дээрэнь
Айлшадта хүндэшынь
Агаяа сэгнэжэ һурахал

* * *

Ай, яаһан тэнюун хүнүүд
Аюул үхэлы гаталалсаһан
Аянай холодо нүхэсэһэн
Агаяа сэгнэжэ һурахал
Ай, яаһан арюун хүүхэд
Айдархан хаһадаа аляалж
Ашаяа гэбэрижэ үзэһэн
Агаяа сэгнэжэ ойлгохол
Айлшанар ябахадаад
Аяынш хэнзые асараам
Арзынш хатууе амсаам
Алагхан сээжэдэм алагла

*) Юван Шесталов — ты-Мансин поэт.

ЭДИР ШЭНЖЭЛЭГШЭДЭЙ АЯНШАЛГА

Хизаар ороноо шэнжэлэгшэ эдиршүүл эрхим һуралсалаараа, шэнэ юумэ олохо, өөрынгөө хизаарай үнгэрһэн сагай түүхэ нээн шудалха талаар ехэ бэлэдхэлтэй. Эдиршүүлкай олохон жэлэй туршада материал суглуулна. Тэдэнэр республика соогуураа, оронойнгоо эдэб нютагуудаар хаа хаанагүй ябаһан байна. Тиихэдэ музейнуудтай, эдэб городуудтай харилсаа байгуулжа, бэшэг бэшэлсэдэг, мүн сагаангвардеецууд ба харийн интервентнэртэй болоһон тэмсэлэй жэлнүүдтэ өөрынгөө орон нютагуудта Совет засагай мандахын түлөө байлдагшадые бэдэржэ олохо, тэдэнэй тухай мэдээ, хөөрөө суглуулдаг байха юм.

Хабарайнгаа амаралтын үедэ һурагшад олон хоногой аяншалгада, холын экскурсида гараг байна. Хизаар ороноо шэнжэлхэ дуратайшуул республикэ соогуур аяншалхаяа хэдэн зуугаад отряд болон гараба. Улаан-Үдэ. Новоселенгинскэ, Хилгтын, Тунхэнэй, Баянбайхаанин, Бабанскын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта, Петровск-Забайкальск болон Шэтын областийн бусад газар нютагуудта декабристнарай һуурһан, баллалтын хүдэлмэри хэһэн газарнуудаар ябахаяа олохон отрядуул гаранхай.

Граждан дайнай байлдаанай болоһон газарнуудаар ябахаяа һургуули бүхэнэй һурагшад ошобод. Эдэ удэрнүүдтэ хүдөөгэй клубууд, һургуулинуудта сагаангвардеецуудтай, харийн интервентнэртэй тэмсэһэн байлдагшадтай уулзалганууд боложо эхилээ. Совет засагай илалтын түлөө тэмсэгшэдэй хамтын хүүр дээрэ митингнууд болоно. Тэрэниие гуримтай зохиг болгоно. Улаан-Үдэ городой бүхы шахуу һургуулинууд гражданай дайнай жэлнүүдтэ байлдаанай болоһон газарнуудаар—Улаан-Үдэ—Ивалга—Красноярово, Балобки, Ключи, Бабушкин город, Посольск госхон, Большая Речка ба банск болон республикынгаа сад районуудаар ябахаяа гара Олохон һурагшад амаралтын удэрнүүдтэ Хяагта, Галуута-Н Түнхэн, Мухар-Шэбэр экскурс ошохонь. Совет засагай 50 жэ хүндэлэлдэ «Ошоһоо дулэн б на» гэһэн аяншалгада эдэ м рудуул зорюулагдана. Эдэ аян ганууудые хэхэдэ суглуулһан терриалнуудаараа һурагшад һ гуулинуудайнгаа музей, хи ороноо шэнжэлэлгын булавгу шэнэ альбом, экспонадуудые мӭэжэ табиха байна.

Тус бүридөө 25—30 хүн бүридэһэн 20 шахуу булэг һ шад оронойнгоо бусад городуу ябаха экскурсида мордобод. Б гуулинуудайнгаа мурысоонгу илагшад, мүн иимэ аяншалгаа дые хэхын тулада колхоз, со зуудта, барилга ба промышл предприятинуудта хүдэлжэ м элогшод ондоо городуудта эл дэбэ. Тэдэнэй путевкууд «Сп ник» гэжэ залуушуулай х хооронэйн туризмын бюроһоо н най эндэ эльгэгдэе.

«Спутнигай» путевкоор б шуурэй аймагай Гушадай һ лиин свёкло эрхишээр үргэ шадай отряд Ленинград о Хяагтын 2-дохи дунда һ лиин һурагшад Севастополь, рэстэйн дунда һургуулийн һ шад Киев, Парһатын дунда гуулийн һурагшад Волгог Оронгын дунда һургуулийн, хивай интернат һургуулийн, хайловкын дунда һургуулийн дэн бүлэг һурагшад Москва, гастайн хизаар ороноо шэнжэ шэд Кишинев, Михайловск Эгэтын, Бургалтайн, Тээгдын д да һургуулинуудай һурагш Одесса, Өөрөй, Гильбэрын һ шад Киев мордоһой.

Хүүгэй һургуулинуудһаа —900 шахуу һурагшад рес ликынгаа нинсдэн Улаан ерээд, город соогуур экскурс ябажа байна.

Р. СЕРЕБРЯКОВА,
хүүгэдэй экскурсионно-туристка станцийн методист.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хабарай спорт» гэһэн түрүү бэшэг; «Совет засагай 50 жэлэй ойдо» гэһэн рубрика доро информацинууд; «Газар уһалха хоёр һара» гэһэн рубрика доро А. Рыжковой корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Б жэлэй арга боломжонуудта» рубрика доро А. Рубанай респонденци; В. Харахин корреспонденци; түрэл доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: Тех улаасхооронлын үдэртэ зорил даһан материалнууд; хилы наһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютагай һонин; соносхолнуу

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонуу

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26 Наши телефоны: редактор — 41-18, зам. редактора — 34-30, ответ. секретарь — 27-37, отдел промышленного производства — 48-89 и 33-61, сельскохозяйственного производства — 27-50, 46-16 и 60-21, партийной жизни — 40-49, идеологический и советского строительства и быта — 34-93, 24-74, информации — 34-05, рабселькоров и писем — 38-3 и 25-41

г. Улан-Удэ, ул. Коммунистическая, 20. Издательство, бухгалтерия и отдел об'явлений — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н01453. Зак. № 97.